

● Bezczelne wystąpienie ambasady ZSSR w Ottawie - str. 3

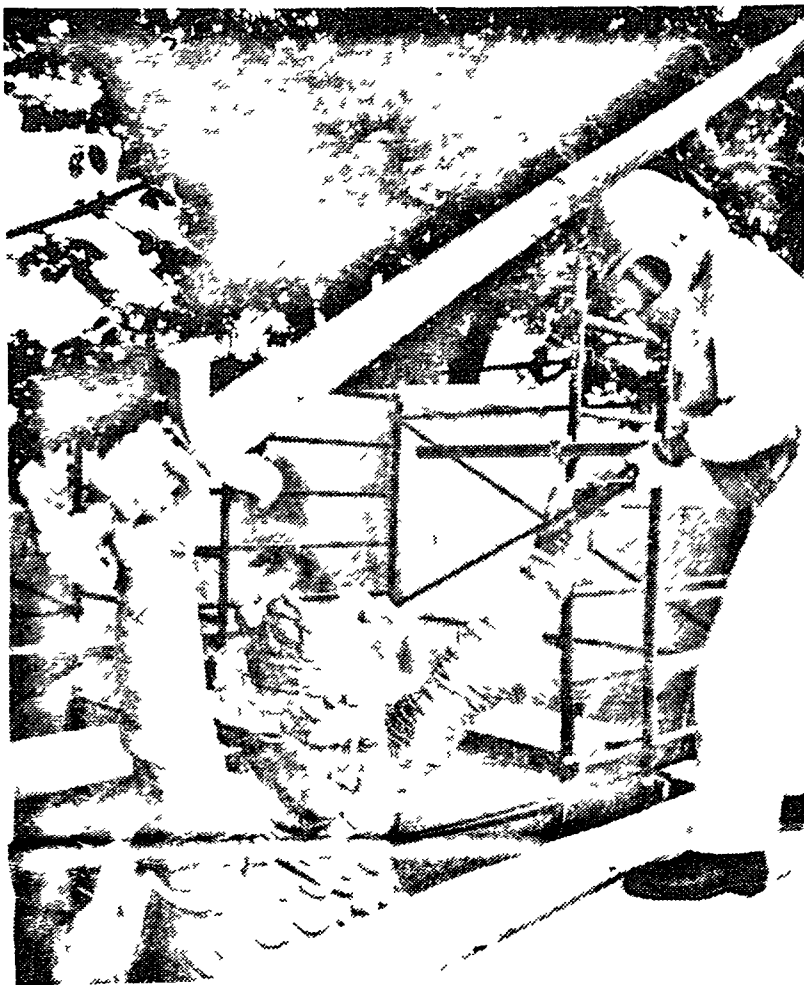
Niezależny
magazyn
dla każdego

ECHO TYGODNIA

Cena \$ 1.00

Nr 201 Toronto 21 - 27 sierpnia 1986

POLSKI MONARCHA W NOWYM JORKU

Pomnik króla Władysława Jagiełły, w nowojorskim Central Parku, w czasie ostatnich zabiegów kosmetycznych Polski król pojawił się w Ameryce w 1939 na Targach Światowych i po uzyskaniu azylu politycznego pozostał na emigracji

OBIECUJĄ ZWOLNIĆ 20 TYS. WIĘŹNIÓW

Warszawa, niedziela, 17 sierpnia Agencja Associated Press podaje, że według przedstawicieli władz PRL, do 15 września, na mocy lipcowej ustawy sejmowej, więźniów opuścić ma 20 tys. osób - przestępców kryminalnych i większość więźniów politycznych

Zródła opozycyjne informują, że przed przyjęciem ustawy liczba więźniów politycznych w Polsce wynosiła około 350

Z OSTATNIEJ CHWILI

MOCZULSKI CHORY

WARSZAWA, WTOREK, 19 sierpnia Przywódca Konfederacji Polski Niepodległej Leszek Moczulski, odbywający karę 4 lat więzienia otrzymał 48-godzinną przepustkę z więzienia, aby mógł wziąć udział w pogrzebie ojca, który zmarł 12 sierpnia w wieku 83 lat

Poprzednio władze PRL dwukrotnie odmówiły Moczulskiemu zezwolenia na zobaczenie się z chorym ojcem

Stan zdrowia Moczulskiego jest bardzo zły Choruje na serce i częściowo utracił słuch Władze zakładu karnego odmawiają zezwolenia na podawanie niezbędnych leków

NA JASNEJ GÓRZE

Setki tysięcy pielgrzymów wzięły udział 15 sierpnia w uroczystościach na Jasnej Górze

Mszy Św. koncelebrowanej przewodniczył amerykański kardynał Lowe, który przybył z Bostonu z ponad stuosobową grupą pielgrzymów - nie tylko katolików - obecnych podczas uroczystości w Częstochowie Wśród nich byli Polacy z USA, Amerykanie i Amerykanci Zydzi Fakt ten ma szczególną wymowę, zwłaszcza w obecnym okresie systematycznej propagandy antyamerykańskiej w środkach masowego przekazu PRL

Dokończenie str 4

7 TYSIĘCY W GDAŃSKU

Gdańsk, niedziela, 17 sierpnia We mszy odprawionej w kościele św. Brygidy w Gdańsku, z okazji rocznicy pierwszej mszy na wolnym powietrzu w okresie strajków w Stoczni im. Lenina w 1980 roku, uczestniczyło - jak podają zachodnie agencje prasowe - siedem tysięcy ludzi

Entuzjastycznie witano przybyłych, zwolnionych niedawno z więzienia, Bogdana Lisa i Adama Michnika

Lech Wałęsa, witając się z Michnikiem po raz pierwszy od czerwca ubiegłego roku czyli od procesu gdańskiego, uściślił go serdecznie, podaje agencja Associated Press

Po nabożeństwie odbyło się nieformalne spotkanie obecnych przywódców opozycji

Lech Wałęsa zwrócił się też do około półtysięcznej grupy zebranych mówiąc, że robotnicy powinni zaproponować reformy społeczne, polityczne i gospodarcze i domagać się ich urzeczywistnienia, podaje agencja France Presse Wałęsa mówił, że kampania ta powinna mieć charakter pokojowy nie wykluczył jednak możliwości protestów robotniczych mających na celu przyspieszenie reform

Wałęsa stwierdził, podaje dalej agencja France Presse, że obecnie, prawie sześć lat po podpisaniu

Porozumienia Gdańskich, zaden z problemów podniesionych wówczas przez robotników nie został rozwiązany

„Nie potrzebujemy sloganów” - cytując słowa Wałęsy agencja Associated Press według której powiedział on też, że działania władz zmierzają w odpowiednim kierunku, wyraził jednak obawy, że niektóre efekty widoczne będą nie wcześniej niż za dwadzieścia - trzydzieści lat - „a to nie satysfakcjonuje nas Potrzeba głębszej i szybszej reformy”

Adam Michnik wezwał natomiast zebranych, by nie zapominali o innych działaczach, którzy nadal przebywają w więzieniu

Podobnie Bogdan Lis i żona uwięzionego Bogdana Borusewiczówny również wzywali do poparcia tych wszystkich, którzy nadal znajdują się w więzieniach

W spotkaniu w kościele św. Brygidy oprócz Wałęsy, Michnika i Lisa, uczestniczył między innymi także Jacek Kuron

Jak mówią doniesienia agencyjne, po zakończeniu spotkania tłum rozszedł się spokojnie, dnię z wyjątkiem 15 Janko skiego W okolicy znajdowały się liczne patrole milicyjne, nie doszło jednak do starc

Dokończenie str 4

WIĘŹNIOWIE

Bieżącego roku opublikowano na Zachodzie dwie listy więźniów politycznych w PRL

Jedną przygotowało Biuro Zagraniczne NSZZ Solidarność w Paryżu, drugą Komitet Pomocy Solidarności w Nowym Jorku

Listę wydaną w Paryżu poprzedza wprowadzenie Mieczysława Chojckiego który stwierdza, że w chwili gdy władze PRL ogłaszały tak zwaną ustawę o szczególnym postępowaniu wobec sprawców niektórych przestępstw, na listach więźniów politycznych znajdowało się 355 osób

Ale Chojcki zajmuje się większą grupą więźniów, którzy od początku bieżącego roku do 22 lipca przeszli przez więzienia peerelowskie A według paryskich danych, opracowanych na podstawie informacji polskiego Komitetu Helsińskiego, było ich 756

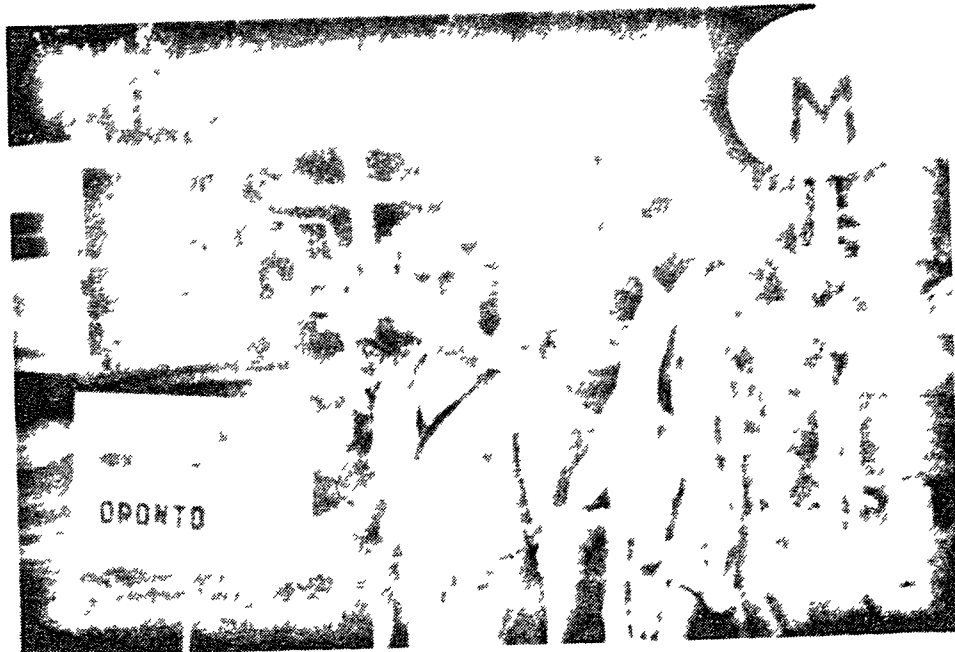
Najpierw Chojcki podaje statystykę geograficzną miejsc skąd więźniowie pochodzą Wynika z niej, że pochodzą ze wszystkich zakątków kraju Na 756 zarejestrowanych przez Biuro Zagraniczne Solidarności w Paryżu więźniów posiada ono dane zawodowe 477 osób Wśród nich jest 161 robotników, 82 studentów, 45 uczniów szkół średnich i zawodowych, 47 pracowników naukowych, 19 rencistów i emerytów, 11 lekarzy, 16 nauczycieli i - co ciekawe - 3 oficerów Wojska Polskiego i 3 podoficerów oraz 2 pracowników Służby Bezpieczeństwa

Pracownicy SB zostali skazani za przekazywanie informacji strukturalom Solidarności

Najczęściej aresztowani i skazywani są ludzie za kolportaż 291 osob czyli połowa z tych, na temat których Biuro w Paryżu posiada dane

Dokończenie str 4

Niestabnącą popularnością w polskiej społeczności w Ontario cieszy się tradycyjna, doroczna pielgrzymka do sanktuarium w Midland.

● **Prezydent Reagan zarządził konstrukcję nowego wahadłowca** NASA wybuduje nowy wahadłowiec kosztem 2,8 miliarda dolarów. Jednocześnie Reagan polecił by NASA zajmowała się głównie sprawami badania przestrzeni kosmicznej oraz służyła celom wojskowym Lotami i ładunkiem handlowym - co do tej pory stanowiło także zajęcie NASA - ma się zająć cywilny przemysł kosmiczny. Obecnie, po utracie "Challengera", amerykańska flota kosmiczna liczy 3 wahadłowce

● **Nowa Zelandia wydalona z ANZUS** Nowa Zelandia utraciła status państwa znajdującego się pod amerykańskim parasolem ochronnym "Ponieważ Nowa Zelandia zdecydowała nie przestrzegać istotnych elementów uczestnictwa w ANZUS - oświadczył amerykański Sekretarz Stanu G Shultz - nie możemy dłużej wypełniać nasze ochronne zobowiązania wobec Nowej Zelandii" USA i Australia po 1-dniowym spotkaniu dotyczącym ANZUS - ich powstałego w 1951 roku paktu obronnego z Nową Zelandią - oświadczyły w komunikacie, że polityka Nowej Zelandii "szkodzi pojedynczej i zbiorowej zdolności dania odporu zbrojnemu atakowi" Jednocześnie USA i Australia wezwały Nową Zelandię do porzucenia swej antynuklearnej polityki i powrócenia do sojuszu

● **Ucieczka i powrót sowieckiego żołnierza** Sowiecki żołnierz, 23-letni Igor Azewski, który zbiegł do Finlandii, zwracając się o azyl polityczny, powrócił ze Szwecji do Związku Sowieckiego. Azewski był strażnikiem na granicy fińsko-sowieckiej. Finlandia odmówiła udzielenia mu azylu politycznego i wydała go do Szwecji. Azewski poprosił w Szwecji o spot-

kanie z przedstawicielami sowieckiej ambasady. Po spotkaniu Azewski udał się do ambasady Związku Sowieckiego, która podała, że postanowił on wrócić do kraju

● **Nawiązanie pełnych stosunków chinsko-sowieckich nadal niemożliwe** Chiński minister spraw zagranicznych Wu Xuegian powiedział na spotkaniu w Pekinie z delegacją sowiecką, że w celu nawiązania pełnych stosunków Związek Sowiecki musi uczynić o wiele więcej ustępstw. Niedawno przywódca ZSSR Gorbaczow wystąpił z propozycją dyskusji z ChRL ilości sowieckiego wojska na granicy sowiecko-chińskiej. Wu podkreślił, że lepsze stosunki chinsko-sowieckie mogą być ustanowione jedynie w przypadku rozwiązania problemu Kambodży, Afganistanu i sowieckiego wojska na granicy chinsko-sowieckiej. "Chiny - podkreślił Wu - nie są zadowolone z obecnego stanu tych problemów". ChRL domaga się wycofania wojsk wietnamskich z Kambodży oraz wojsk sowieckich z Afganistanu jak i dużej redukcji sowieckiego wojska wzdłuż granicy sowiecko-chińskiej

● **Niepokój o losy 3 wolnościowców więzionych w Czechosłowacji** Czechosłowaccy emigranci na Zachodzie wyrazili wielki niepokój o losy trzech uwięzionych przez reżym komunistyczny wolnościowców, w tym dwóch członków ruchu Karty 77. Rodzina i przyjaciele trzymanego w więzieniu w Valdicach 46-letniego Waltera Kani są bardzo zaniepokojeni o stan jego zdrowia po dwóch zawałach serca, jakim uległ po aresztowaniu w dniu 13 czerwca 1977 roku i po zapaleniu wątroby, na co zachorował później. Kania podpisał apel Karty 77. Przez jakiś czas był w więzieniu zmuszony do ciężkiej

pracy i trzymany w celi z więziami - palaczami, co wpłynęło na dalsze pogorszenie jego zdrowia. Kania, który oprócz czechosłowackiego posiada obywatelstwo Niemiec Zachodnich, został aresztowany na krótko przed legalnym wyemigrowaniem do RFN, na co miał już zezwolenie. Został skazany na 5 lat więzienia "za kradzież mienia państwowego", to jest z zastosowaniem formułki często stosowanej przez sądy czechosłowackie wobec wolnościowców. W więzieniu przyłapano go na próbie przemycenia informacji o panujących tam warunkach oraz stosowanych wobec więźniów politycznych przesładowaniach i skazano go na dalsze więzienie. W rezultacie ma siedzieć do roku 1988. 34-letni Jirzi Wolf, także członek Karty 77, przebywa w tym samym więzieniu w Valdicach. Cierpi na zaburzenia psychiczne. W czasie ostatniego widzenia jego siostra przyrodna stwierdziła rany cięte na jego głowie i rękach. Był początkowo skazany za próbę ucieczki do ambasady RFN w Pradze, a później po raz drugi, gdy usiłował przemycić z więzienia sprawozdanie o panujących tam stosunkach. Odsiedział już połowę swego łącznego 6-letniego wyroku. Były zachodniemiecki kanclerz W Brandt i były minister spraw zagranicznych Francji R Dumas bezskutecznie interweniowali w jego obronie. Trzeci z chorujących obecnie w więzieniach Czechosłowacji wolnościowiec 64-letni Josef Hejlek jest emerytowanym robotnikiem budowlanym. Miał w więzieniu atak serca, ponadto cierpi na daleko posuniętą sklerozę. Na 2 lata więzienia został skazany 27 czerwca br. za działalność opozycyjną

● **Poetka ukraińska przeniesiona z łagru do więzienia** Irina Ratuszinskaja, wybitna poetka, została przeniesiona na początku lipca z łagru do więzienia w Kijowie. 32-letnia Irina, Ukrainka, mająca polskich katolickich przodków, jest porównywana przez zachodnich krytyków do poetów tej miary co Borys

Pasternak i Anna Achmatowa. Aresztowana we wrześniu 1982 roku, została oskarżona o podburzanie przeciwko państwu, oraz o nielegalne rozprowadzanie poezji krytykującej władze sowieckie. Podczas trzdziennego procesu nie dopuszczono jej najbliższej rodziny na salę, ani nie zezwolono na wybór obrońcy. Irinę skazano na 7 lat więzienia i 5 lat zesłania. Dotychczas Ratuszinskaja odbyła karę ponad 3 lat więzienia, a stan jej zdrowia po przeniesieniu w sierpniu ubiegłego roku do izolacji wzbudził zaniepokojenie opinii zachodniej. W okresie ostatniego postu, duchowny anglikański w Birmingham spędził w klatce, na tych samych racjach głodowych co Irina, 44 dni od Srody Popielcowej do Wielkanocy, aby zwrócić uwagę na sprawę Ratuszinskaj. Igor Geraszczenko, mąż Iriny, z którym skontaktowali się zachodni dziennikarze, oświadczył, że nie zezwolono mu na odwiedzenie żony w więzieniu śledczym w Kijowie. Władze zażądały od Ratuszinskaj aby wystąpiła o ulaskawienie, co spotkało się z odmową z jej strony, ponieważ byłoby to pośrednim zaakceptowaniem winy. Zbiór wierszy Iriny, przemycionych z łagru, został w tym roku opublikowany w Anglii pt "Nie, nie boję się"

● **Były agent CIA otrzymał azyl polityczny w Związku Sowieckim** Agencja TASS poinformowała, że były agent CIA, Edward Lee Howard, który za cenę 6000 dolarów przeszedł na stronę sowiecką, ujawniając KGB siatkę wywiadu amerykańskiego w Moskwie, uzyskał od rządu sowieckiego azyl polityczny. Howard jest pierwszym pracownikiem CIA, który zbiegł do ZSSR. Agenci FBI stracili go z oczu we wrześniu ubiegłego roku. Władze amerykańskie uważają, że jego ucieczka to najpoważniejszy od wielu lat cios, jaki otrzymała CIA ze strony przeciwnika. Przekazane przez Howarda informacje doprowadziły do ujęcia i skazania na śmierć A Tolkaczewa, inżyniera sowieckiego, który był najważniejszym ogniwem moskiew-

wskiej siatki. Raport opublikowany w roku bieżącym w Waszyngtonie, stwierdza, że prezydent Reagan otrzymał informację mówiącą o "rozbięciu przez Howarda siatki wywiadowczej w stolicy ZSSR". Raport zarzuca CIA i FBI niedopuszczalne zaniechanie sprawy

Agencja "TASS" nie podała kiedy Howard przybył do ZSSR. Gazeta "Izwestia" określiła Howarda jako pracownika CIA, ale nie ujawniła, że był przeszkolonym agentem pracującym dla wywiadu amerykańskiego w Moskwie. Howard przeszedł specjalne przeszkolenie CIA w okresie styczeń 1981 - początek 1983, jako agent przeznaczony do pracy z siatką moskiewską. Poznał nazwiska i system kontaktowy agentury moskiewskiej. Został jednak odsunięty, bowiem nie przeszedł pomysłnie sprawdzianu przy pomocy detektora kłamstwa. W czerwcu 1983, kiedy na jaw wyszła jego przeszłość - drobne złodziejstwa, pijanstwo, pociąg do kobiet i narkotyków - został ostatecznie zwolniony z pracy w CIA

W materiale dowodowym zebranych przez FBI znajduje się wypowiedź Howarda, który w październiku 1983 roku ujawnił dwoje pracowników CIA, ze spędził kilka godzin w pobliżu ambasady sowieckiej w Waszyngtonie zastanawiając się, czy wejść i sprzedać posiadane informacje. W końcu jednak zdecydował, że nie. FBI podejrzewa, że przekazanie informacji nastąpiło we wrześniu 1984 roku w Austrii. Wkrótce po podróży do Europy konto bankowe Howarda wzrosło o 6000 dolarów. Pierwsza informacja na temat podwójnej roli byłego agenta została uzyskana minionego lata od Jurczenki, wysokiego funkcjonariusza KGB, który przeszedł na stronę amerykańską (następnie zmienił zdanie i wrócił do ZSSR, gdzie rzekomo został rozstrzelany). Informacje Jurczenki spowodowały, że Howarda wzięto pod obserwację. Zmylił on jednak śledzących go funkcjonariuszy FBI i zniknął

ECHO TYGODNIA

JACEK ADOLF i GRAŻYNA FARMUS

Adres do wysyłki korespondencji ogłoszeń płatności rachunków zamówień prenumerat

862 Tondridge Crescent, REXDALE, ONT M9W 2P2

TEL 743 - 5706 w godz 10 - 3 po poł

766 - 3774

ADVERTISEMENTS

- Display ads \$ 7 column inch ● Full page \$ 700 half page \$ 400
- Classified ads \$ 4 (up to 25 words) 5+ each additional word
- Box \$ 1.50 each issue

Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian i skróto w nadesłanych listach i manuskryptach

Prenumerata półroczna \$ 25 roczna \$ 50

Reagan na Jasnej Górze

Biedny Jaruzelski biedny Urban Szesc lat i ciągle to samo ' Nie ma wolności bez Solidarności

W Gdansk 7 tysięcy na nabożeństwie w rocznicę strajku W Częstochowie wśród transparentów Solidarności takie oto hasło Pani nasza miej w swej opiece prezydenta Reagana Jeden z sukcesów antyamerykańskiej kampanii propagandowej prowadzonej przez władze

Jak widac wykorzenic się już tego nie da A zyc z tym? Tylko do czasu do czasu

Jacek Adolf

ĆWIERĆWIECZE

Wczesnym rankiem, 13 sierpnia 1961 roku, 40 tysięcy wschodniemieckich żołnierzy i milicjantów rozpoczęło klask wokół Berlina Zachodniego ciągnąć zasiek z drutu kolczastego. Zbiegło jeszcze 800 przytomnych obywateli NRD. Po paru dniach zaczęła się powstawać betonowa sciana

W ciągu kilku tygodni Berliner Mauer - biegnący obecnie po obwodzie 165 km i mający jako bariera (mur, elektryczne płoty, pola minowe, fortyfikacje) 1369 km - rzeczywiscie okazał się przeszkodą nie do przebycia i jak przewidziano na Kremlu powstrzymał skutecznie głosowanie nogami. Od 1949 roku do pojawienia się Muru uciekło do Niemiec Zachodnich około 3 miliony Wschodnich Niemców. W roku poprzedzającym budowę Muru

zbiegło ich 200 tysięcy - była to odpowiedź na rozpoczętą przez komunistów kolektywizację rolnictwa

Wraz z Berlińskim Murem liczba ucieczek praktycznie zmalała do zera, a w jego ćwierćwiecze, złożono po stronie zachodniej w parku Tiergarten wiedeńskie ogrodzie pamięci co najmniej 200 uciekinierów, którzy zaryzykowali, lecz dosięgli ich kule

Mur Berliński nie jest rzecz jasna tylko betonową zaporą. Jest to także symbol, z jednej strony - wolności, z drugiej strony - tyranii. Owa inność światów, które swymi stronami identyfikuje, dobrze wyszła na jaw podczas obchodów 25-lecia Muru

Po stronie zachodniej spontaniczna demonstracja lud-

ności Berlina Zachodniego. Po stronie wschodniej wojskowa defilada, z jawnym pogwałceniem statusu Berlina jako miasta zdemilitaryzowanego (amerykańska misja w Berlinie Zachodnim złożyła formalny protest w imieniu państw alianckich)

Po stronie zachodniej składanie wieniec dla uczczenia pamięci osób, które nie przeżyły ucieczki przez Mur, po stronie wschodniej ostry protest władz wschodniemieckich do Senatu Berlina Zachodniego w związku z prowokacyjnymi demonstracjami organizowanymi pod murem

Ambasador Stanów Zjednoczonych w RFN, R Burt powiedział, że "jest naszą ideą, by pewnego dnia przewyciężyć tę barierę - że nie możemy się po-

CZARNE JEST BIAŁE

Ambasada sowiecka zdobyła się na protest przeciw obchodom Dnia Czarnej Wstążki

Jak zwykle według zasady że czarne jest białe Ci co walczą o komunikaty są byлыми nazistami bo kimże mogli być Nazisci owo grozą światowemu pokojowi który może tylko dzięki pokojowym inicjatywom Sowietów egzystować Ci co obrazają Sowietów obrazają wszystkich najbardziej siebie Na koncu straszą nas nuklearną wojną

Tak oto dostaliśmy pismo którego kanadyjskie publikatory nie opublikowały ale jego skutki widac w milczeniu CBC która zareagowała odmową na komunikat Black Ribbon w trzy dni po nim określając jego tekst jako kontrowersyjny, mogący wywołać publiczną dyskusję

Po cóż Sowietarzom dyskusja?

Oficjalny komunikat prasowy Ambasady sowieckiej oznaczony numerem 137, wydany w dniu 8 sierpnia

Nieszczęściem jest że Kanadyjczycy którzy całkowicie odrzucili faszyzm poddani zostaną nieuczciwej antysowieckiej propagandzie określo-

czyli KANADA ZASMUCONA PROPAGANDĄ NIENAWIŚCI

nie jako "Dzień Czarnej Wstążki"

Pewne grupy i osobnicy biorący udział w tej akcji próbują posiać nie nawis do Związku Radzieckiego przy użyciu niesławnych metod Nazisty Dr Goebbelsa wykręcając historyczne fakty i zabarwiając je swym antykomunizmem

Istotą tej kampanii jest umniejszenie znaczenia zwycięstwa Związku Radzieckiego i aliantów w tym Kanady nad faszyzmem Wśród uczestników (Black Ribbon Day przyp tłum) znajdują się ci którzy sympatyzowali z nazistami podczas II wojny światowej

Kampania godzi w pamięć milionów które walczyły po stronie Aliantów które zginęły w II wojnie światowej by zapanowała wolność i demokracja Wśród nich Brytyjczyków, Kanadyjczyków i ludzi radzieckich

Wydarzenie to szczególnie uderza

w naród radziecki, który w obronie ojczyzny i podczas wyzwolenia Europy stracił 20 milionów ludzi

Niedobrze się dzieje ze goebbelsowska propaganda rozpowszechnia na jest w kraju który był sojusznikiem ZSRR w II wojnie światowej i walczył przeciw nazistom i ich kolaborantom

Kampania z całą pewnością nie jest obliczona na budowanie lepszych stosunków między Związkiem Radzieckim a Kanadą

Związek Radziecki z wielką niechęcią podpisał pakt o nieagresji z Niemcami ponieważ nie powiodły się jego ponawiane próby stworzenia antynazistowskiego układu z Wielką Brytanią i Francją

Stało się jasne, że te duże siły zachodniego świata liczą na skierowanie na zistowskich Niemiec przeciw ZSRR

Ludzie radzieccy wiedzieli że nawet mimo paktu o nieagresji wojna zbliża się nieuchronnie Obawy te znalazły potwierdzenie w nazistowskim ataku na Związek Radziecki w czerwcu 1941 roku który nastąpił wbrew podpisanemu paktowi

Nieuczciwa i zakłamana kampania Czarnej Wstążki służy wielu celom Ukrywa stare sentymenty jej mecenasów, wśród których wielu było powiązanych i flirtowało z nazistami

Innym celem jest posianie nieufności do Związku Radzieckiego i odwrócenie uwagi od wielu radzieckich pokojowych inicjatyw w chwili gdy wspólpraca Wschodu z Zachodem jest tak potrzebna w procesie rozbrojenia i pokoju, by nigdy nie wybuchła wojna groźniejsza od II wojny światowej, niosąca śmierć i możliwość unicestwienia ludzkości

Pigułki PCAG

DZIŚ WIELKI KONKURS PIGUŁEK

PCAG na zlecenie Kongresu Polonii Kanadyjskiej, Okręg Toronto zajmuje się organizacją polskiego "sektora" obchodu IBRD PROSIMY WSZYSTKICH O POMOC! Co robic, aby udział Polonii w demonstracji wypadł równie okazale, jak udział innych bratnich ujemnych narodów?

1 ZŁOŻ DATEK NA POKRYCIE KOSZTÓW ORGANIZACJI IBRD Bardzo ważnym aspektem IBRD jest propaganda uswiadamiąca w prasie i telewizji Wiemy jak kosztowne są takie ogłoszenia

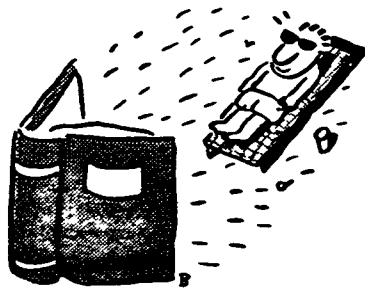
2 KUP CZARNE WSTĄŻKI Można je nabywać w "Komisie", 305 Roncesvalles, administracji "Związkowca" i w sklepie "Jolanta Interiors", 2368 Bloor West Również w domu SPK, biurze PCAG, administracji "Głosu Polskiego" i Biurze Pomocy Społecznej, 30 Marmaduke, jak podaliśmy w zeszłym tygodniu

3 ROZDAJ LUB SPRZEDAJ WSTĄŻKI RODZINIE, SĄSIADOM, KOLEGOM W PRACY PIGUŁKI ogłaszają konkurs na rozprawdanie wstążek PIERWSZĄ nagrodę przyznajemy temu, kto sprzeda lub ofiaruje wstążkę Konsulowi PRL w Toronto Jako dowód należy przesłać zdjęcie Pana Konsula ze wstążką w klapie Nagrodę stanowi roczna prenumerata "Zołnierza Wolności" Do nagrody dołączamy bezpłatne pudełko pigulek przeciwko morskiej chorobie jako odtrutkę Zdobywcy DRUGIEJ nagrody PIGUŁKI fundują obiad w stołówce Parlamentu w Ottawie Otrzyma ją osoba, która sprzeda, względnie ofiaruje wstążkę Premierowi Mulroney i otrzyma zapewnienie, że Pan Premier będzie też wstążkę nosić w dniu 23 sierpnia TRZECIĄ nagrodę - specjalny medal PIGUŁEK z dyplomem otrzyma osoba, która zakupi i rozprawdaci największą liczbę wstążek

4 PRZYJDŹ NA DEMONSTRACJĘ przed City Hall w dniu 23 sierpnia Zbiórka o godzinie 2 30 koło chorągwi polskich organizacji SZCZEGÓLNY W PRASIE POLONIJNEJ Prosilimy również 6 polskich parafii w Toronto o ogłoszenie zawiadomienia z ambon i umieszczenie w biuletynach parafialnych Wysłaliśmy ulotki do biur Credit Unions i do niektórych sklepów

Telefonujcie do naszej mini-redakcji w sprawach ważnych i błahych Nasz telefon 925-8128 Biuro PCAG, 192 Garden Ave, czynne jest we wtorki od 10 do 18 Tel 588-1659 P O BOX 55, Station "V", Toronto M6R 3A4 Zgłoszenia do wielkiego konkursu PIGUŁEK wraz z dokumentacją należy przesyłać do biura PCAG Lista nagrodzonych zostanie ogłoszona w naszym mini-organie

FIKCJA IMIGRACYJNA

Wyobrazmy sobie, że na wody przybrzeżne Kanady przybywa frachtowiec po brzegi wypełniony rodakami, którzy znaleźli czasowe schronienie w RFN Bractwo to w małych zwinnych szalupach mknie w kierunku Nowej Funlandii Towarzystwo zabawia się rozmowami o odmianach prac na czarno, naiwności zachodnich

urzednikow, a zbiegnięte polonistki obstaraj przy wpływie Herberta na Milosza

Lądują na piaszczystych plażach Na brzeg wychodzą strażnicy granic i witają przybywających chlebem i solą, zgodnie z instrukcjami tłumacza

Rzecznik grupy, znany lektor angielskiego w empikach

opowiada o zorganizowanej masowej ucieczce na matercach dmuchanych na wyspę Bortholm "To było straszne" - mowi z pięknym oksfordzkim akcentem Lądują helikoptery Wysiadają zaci przesi polonijnych organizacji (Co robic, mowi jeden do drugiego Rzecznik mi wygląda podejrzanie, dobrze imienia nie narazac)

Ale oto z metropolii podąza grupa prawników i specjalistow imigracyjnych Nie takie sprawy dało się tu załatwic, stwierdza mecenas Lupiskur Opinia publiczna poruszona Ludziom trzeba pomóc - zada chor mieszany

Tymczasem dziennikarz znanej gazety kanadyjskiej ogłasza swiatu, że nastąpiła kompletna lipa Ludzie wprawdzie z Polski uciekli ale od lat bezskutecznie pukali do kanadyjskich drzwi frontowych Wymyślił więc historyjkę o masowej ucieczce Skandal przetacza się na pierwszych stronach "Polacy Polakom przynoszą wstyd", krzyczy znany moralista polonijny dziennikarstwa "Grunt, że sobie załatwili", głosi jego antenat nie przywiązujący większej wagi do zagadnień etycznych Część znanych działaczy udaje się pospiesznie do sanatoriów i domków letniskowych Masowe demonstracje pod konsulem wciągają wszystkie stacje telewizyjne

W międzyczasie część naszych gości grozi skokiem z wieży CN, część bada możliwość załatwienia sobie paszportow konsularnych, a pozostali przyjęli postać bezbarwnej emigracyjnej masy

W koncu premier pojawia się na ganku i wygłasza mowę, z której wynika, że Kanada jest

nadal krajem emigrantów, wielokulturowości i praworządności, wszyscy którzy ją łamią i oszukują, nie zaznają litości oraz, że kierując się względami humanitarnymi, zdecydowano, że uchodzący pozostaną na rok w Kanadzie w celu dopełnienia formalu imigracyjnych

Po mowie głowy rządu rozlegają się oklaski z całkiem różnych stron Opozycja nabiera sił, by następnie rozpocząć II rundę Chcą oszustow wyrzucić Ktos chce wszystkich oszustow usunąć i gielda w Nowym Jorku reaguje natychmiast Popularny parlamentarny kamikadze domaga się oszustow zatrzymac, ministrów wyrzucic, ktos radzi by nie mówic o oszustwie, lecz o oszukanczym prawie Ministerstwo imigracji tonie w petycjach i teczkach

Oto mamy stan na dzisiaj W telewizji pokazują sliczne blond dzieci w strojach krakowskich Kilka pocziwych osób już wzięło do domu rodziny Emigranci co lata przesiedzieli w obozach czekając na wjazd do Kanady klną w żywy kamień "Tym to dobrze, gdzie sprawiedliwość" Inni mówią o nerwach, co ich nikt nie zwroci

Bajki, powiadacie Nie zadni Polacy tylko Tamile Polacy cacy Tamile be Czarni, ciemni, niedouczeni My to jak oszukamy to bez wpadki Tak to widzą rzesze stamilałych Polakow Tych co wjechali i cudem zostali Tych co niby są w USA, a siedzą u cioci na strychu Tych co na wycicie, tyle że u dzdzwonnic Tych co przed urzędnictwem imigracji bajali o fortunach, a za drzwiami w smiech I ze solidni, co bez potrzeby nie skłamią Ci meżni prawdziwe dzieci chrześcijańskich ciot

A teraz drogie bractwo za kamienie Kto bez grzechu GRAFA

P S Swoją drogą obstarujemy przy reformie przepisow imigracyjnych, ktore az proszą się by je omijac Okazja złodzieja bowiem czyni Nieważne narodowości jakiej

slina na język przyniesie

Przypomniałem sobie wówczas słowa prezydenta J Kennedy'ego "Ich bin ein Berliner" Wypowiedziane pod murem, po stronie wolności

Do dzisiaj dręczy mnie pytanie dlaczego wojska alianckie nie zapobiegły budowie Muru, nie zburzyły jego fundamentow, nie zniszczyły zasiek?

Wielki Mur Chinski był murem zewnętrznym - miał zabezpieczac Chiny przed najazdem sił obcych

Wielki Mur Komunistow według wschodniemieckich komunistow jest również zaporą zewnętrzną - "zaporą antyfaszystowską" W rzeczywistości jest to jednak mur wewnętrzny, mur mający odebrać nadzieje, mur zmuszający obywateli do pogodzenia się z losem i do ułożenia się w danych warunkach

Ta wschodnioberslińska proteza jest jednym z najlepszych wskaźników cywilizacyjnego barbarzyństwa oraz bankructwa komunizmu

SWIATOWIT

MURU

godzić z tym nienaturalnym podziałem przyjdzie taki dzień, kiedy ten mur będzie niczym więcej jak jednym ze złych wspomnień historii"

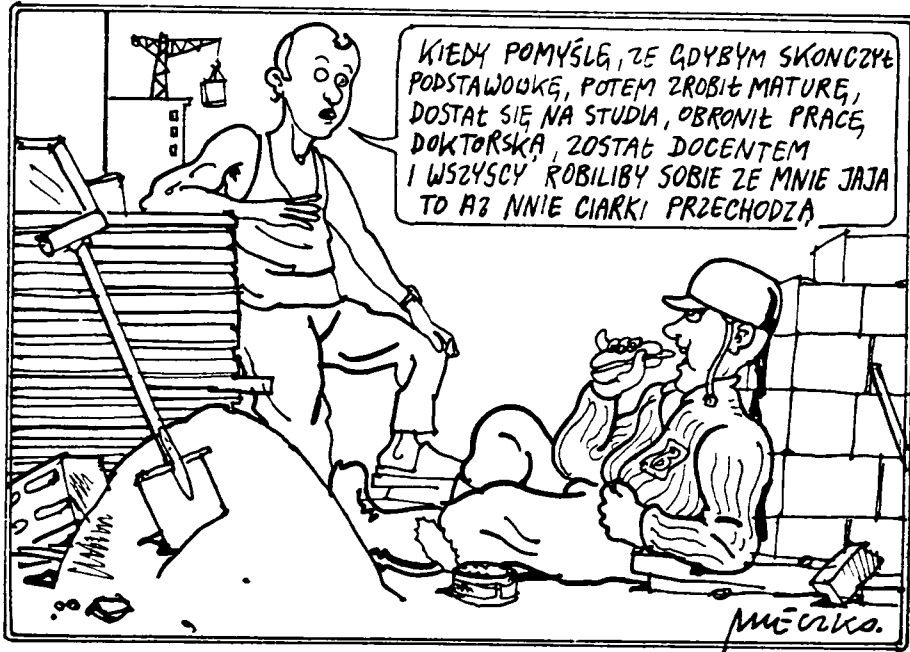
Przywódca NRD E Honecker powiedział "Nasze wysiłki z dnia 13 sierpnia przysłużyły się sprawie pokoju! Możemy spojrzeć z dumą na pracę, którą zapoczątkowaliśmy w owych pamiętnych dniach sierpniowych w roku 1961"

Widziałem Mur Berlinski, z obydwu stron, w roku 1971, w jego 10 rocznicę Po stronie wschodniej szara sciana Po stronie zachodniej różnobarwne graffiti Po stronie wschodniej około 10-metrowa prz. dmurowa strefa śmierci i strażnik na strażniku, po stronie zachodniej mozesz się wspinać na drabinę (a jeśli masz odwagę i na sam mur) i powiedziec co ci

Zdaniem polskich socjologów, stan wojenny i krach gospodarczy nauczyły młodzież bezsilności, spowodowały atrofię woli, zanik elementarnych odruchów aktywności.

MŁODZI

PONURY KALEJDOSKOP

Z PRASY OFICJALNEJ

W Lubnie odbyły się wybory Miss Natura. Wygrała goła szczecinianka i w nagrodę otrzymała tłuczek do mięsa (Gazeta Robotnicza)

W Krakowie zatruli swoich klientów dwie tak renomowane restauracje, jak 'Wierzynek' i 'Holiday Inn'. U 'Wierzyńka' struto delegację czeskosłowackich handlowców i Argentynczyków. W 'Holiday Inn' - chińskich naukowców. Salmonella szaleje! (Gazeta Robotnicza)

J. Kolarska-Bobińska pisze w 'Studiach Socjologicznych', że rozzerwanie związku między pracą a płacą powoduje, że w odczuciach pracowników ich sytuacja życiowa zależy od decyzji podejmowanych za nich i poza nimi. W społeczeństwie naszym nastąpiło na skutek panujących mechanizmów gospodarczych, oddzielenie etosu konsumpcyjnego, który przybiera na sile, od etosu produkcyjnego i przedsiębiorczego, które zanikają (Polityka)

Wśród naruszeń przepisów wprowadzających reformę gospodarczą, nagminnie powtarzają się próby władczej wkraczania w sprawy przedsiębiorstwa. Często są to zakazy stosowania technologii uznanych za nieoszczędne, próby odgórnego regulowania stosunków między producentem a nabywcami, ingerowanie w technikę rozliczeń wewnętrznych, regulowanie cen, których ustalenie należy do przedsiębiorstwa, czy też zobowiązanie do uzgadniania cen z ministerstwem (Życie Gospodarcze)

Jeszcze w latach pięćdziesiątych można było stwierdzić, że pod względem wydawniczym książka pisarza współczesnego ukazywała się mniej więcej w pół roku po złożeniu maszynopisu w wydawnictwie. Taka jest zresztą praktyka światowa. Książki ukazują się gdzieś indziej niż w kraju w parę tygodni. U nas natomiast doszliśmy do tego, że trwa to obecnie trzy i więcej lat (w Krajowej Agencji Wydawniczej na przykład do dziewięciu). Uderza to dotkliwie w twórców i czytelników współczesnej, no i w debiutantów. Skoro w ostatnich trzech latach produkcja książek wzrosła o przeszło 50 procent, a mimo to załogosci w wydawaniu literatury współczesnej nie zmniejszyły się, to pisarzom trudno to wytłumaczyć przeszkodami nie do pokonania (Kultura)

Starszy inspektor PIH Maria Makowska wykryła, że przeterminowana i wycofana z handlu margaryna używana jest w Zakładach Przemysłu Tłuszczowego im. 15 Grudnia w Warszawie do produkcji nowej, a nie powinna być indagowana w tej sprawie przez 'Rzeczpospolitą'. Dyrektor Zdzisław Cudnik powiedział, że nie ma potrzeby szukać skandalu 30 lat się robi i dobrze (Przegląd Tygodniowy)

Naszkicowany portret nie byłby pewnie pełny, gdyby nie pokazali rysów Elżbiety T. jako jednej z wielu kobiet dzisiejszego czasu - kobiet bezskutecznie borykających się z problemem 'krotkiej koldry', zatroskanych o to, jak dociągnąć do pierwszego - do pierwszego - w sytuacji, gdy łączny dochód rodziny starczy nie ma cudów - co najwyżej do 20 każdego miesiąca. Jako kierownik służby ruchu czyli pracownik telekomunikacji, 44-letnia Elżbieta T. po 21 latach pracy ma najwyższe pobory wśród kadry kierowniczej na tym stanowisku - 17 tys. zł, na które składa się 9200 pensji zasadniczej, 5200 zasiłków rodzinnych na dzieci, 1160 rekompensaty pracowniczej, 2100 dodatku funkcyjnego i 495 zł za wysługę lat. Mąż - nauczyciel - ( ) (także wykształcenie średnie), otrzymuje około 15 tys. zł (łącznie z godzinami nadliczbowymi). W sumie pobory małżonków wynoszą aż 32 tys. zł. Nie trzeba chyba udowadniać, że w przeliczeniu na osobę jest to poniżej minimum! ( ) Gospodyni zaprasza na herbatę ( ) Siedzę na wprost i patrzę na jej pogodną, choć naznaczoną zmęczeniem i chronicznym niedospianiem twarz. Gdzieś kołaczka refleksja Chrystusa, któremu świadczy swoją postawą Elżbieta T., nie obiecywał swoim uczniom łatwego życia (Słowo Powszechne)

Jak wynika z badań, ok. 80 proc. szesnastolatków używa alkoholu. Pótwierdza to rosnąca liczba młodzieży zatrzymywanej w Izbie Wyrzecz-wien. Jeszcze bardziej przerażające są dane ukazujące wzrost picia alkoholu przez dzieci w szkołach podstawowych. Około 38 proc. uczniów w wieku od 11 do 13 lat spożywa alkohol ( ) Dzisiaj zdarzają się siedmiolatki, którym na imieninach lub urodzinach zaproponowano kieliszek wina (Słowo Powszechne)

Od grudnia 1985 miałam żelazko. Już nie mam 19 czerwca, włączone na 5-7 minut zaczęło się topić. Około 30 proc. stopy żelazka przeszło w stan płynny. Na szczęście w porę je wyłączyłam i nie spowodowało pożaru. Uszkodzeniu uległa jednak szafka, na której stało (na podstawie), a roztopiony metal wypadł dziurę w wykładzinie podłogowej. Ten niebezpieczny bubel wyprodukowały Zakłady Metalowe im. T. Dąbala w Nowej Dębie (Veto)

W jednym ze sklepów spożywczych kupiłam pięć paczek papierosów 'Klubowych' produkcji Zakładów Przemysłu Tytoniowego w Radomiu ( ) Po wyjęciu papierosa z jednej paczki odpadł usłnik. Przypuszczam, że to tylko przypadek. Okazało się jednak, że w tej paczce aż 18 papierosów było wybrakowanych. Otworzyłam następną paczkę i przejrzałam wszystkie papierosy. W pięciu paczkach dobre były tylko 23 sztuki! (Veto)

W jednej z gazet terenowych ukazało się ogłoszenie, w którym rzemieślnik i prawniczka (absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego) poszukują dozorców (Veto)

Widok zwartego tłumu, szturmującego sklep papierniczy, nie pozostawia wątpliwości co do przyczyny zamieszania - wiadomo, przywieźli papier toaletowy. Każda dostawa przysparza wielu emocji nie tylko klientom, ale i sprzedawcom. Bardzo się obawiam tych nielicznych dni, w których sprzedajemy papier - mówi Elżbieta Pietrzak, agentka sklepu SPHW przy ulicy Pięknej 68 w Warszawie - Tylko pierwsza klientka zachowuje spokój. Gdy kolejka dowie się, że papier się kończy, zaczynają się dantejskie sceny (Veto)

Pieprzmy to wszystko,

łączmy się w głupocie

Dyskusja o młodzieży na sesji Polskiego Towarzystwa Socjologicznego 'Wokół problematyki pokoleń', Warszawa, 13-14 XII 1985)

Zanik woli

Socjologowie, w większości z pokolenia 30-latków, o młodzieży mówili w tonie dramatycznym. Tym razem mniej było liczb i procentów, więcej danych jakościowych, obserwacji, często osobistych wrażeń. Zdaniem uczestników dyskusji, stan wojenny i krach gospodarczy nauczyły młodzież bezsilności, spowodowały atrofię woli, zanik elementarnych odruchów aktywności. Opisano przypadek pobicia przez trzech pijaków grupy kilkunastolatków z internatu. Byli wśród nich wyszkoleni karatecy, ale oni nie bronili się. Młodzi po prostu odwracali się do ściany, żeby bicie mniej bolało.

Lęk o przyszłość

Odwrócona od świata młodzież - stwierdzano na sesji - żyje w lęku o przyszłość swoją, kraju i ludzkości (widmo zagłady atomowej). Życiem dorosłych rządzą pieniądze, przemoc i kłamstwo, ocena człowieka w całości wyznaczona jest przez politykę, zwykła swinia może być szanowana, jeśli jest po stronie 'Solidarności'. Programowo więc olewają, stoją z boku. 'Są różne systemy, ideologie, religie. Pieprzmy to wszystko, łączmy się w głupocie' (wypowiedź uczestnika Festiwalu Muzyków Rockowych w Jarocinie). W efekcie nie potrafią analizować rzeczywistości politycznej, nie znają nawet znaczeń wielu podstawowych pojęć. Łatwo ulegają stereotypom, które nie układają się przy tym w spójne całości. Co więcej, wykształcenie i wiedza nie są dziś w cenie, miejsce aspiracji intelektualnych zajęły walory interpersonalne: dobroć, miękkość, ogólna spolegliwość. Z licznych badań i obserwacji wynika zresztą, że spadek wartości wykształcenia postępuje w kolejnych generacjach młodzieży od lat 60-tych.

Życie seksualne w publicznych szaletach

Wielu uczestników dyskusji mówiło o niezaspokojeniu potrzeb (na sali słyszano głosy nostalgii za latami 70-tych), które osiąga zastraszające rozmiary i dotyka wszystkich sfer rozwoju osobowości, w tym także najbardziej intymnych. Połowa ankietowanych uczestników jarociniego festiwalu twierdziła, że nie prowadzi żadnego życia seksualnego, brakuje 'warunków terenowych'. W konsekwencji pojawia się nowy fakt, symptomatyczny mimo małego zasięgu: publiczne szalety jako miejsce życia seksualnego.

Pokolenie młodych, które spóźniło się na gierkowski ersatz i samorealizację epoki 'Solidarności', jest w dziejach PRL pierwszą generacją bez złudzeń i nadziei na poprawę sytuacji. Nie czują się w żadnym stopniu odpowiedzialni za ekonomiczny upadek i polityczny ucisk, ale są pewni, że właśnie w nich uderzą one najmocniej. Nie wierzą władzy, ale nie utożsamiają się z 'Solidarnością'. Nie mają nadziei na skuteczną 'ucieczkę ekonomiczną' - wyjazd na Zachód, założenie własnej firmy. Casus braci Zielńskich, będzie ich niezrealizowanym marzeniem. Zostaje wiara w wartości rodzinne, pragnienie 'spokojnego życia bez żadnych niespodzianek'.

Taki obraz pokolenia nie zadowolili wszystkich uczestników sesji. Pesymistyczne uogólnienia dotyczą tylko części młodzieży. Dlaczego punk ma być symbolem generacji?

Młodzi robotnicy

Badania postaw młodych robotników pokazują ich preferencje polityczne - zdecydowane i jasne, choć nieco mniej radykalne niż 30-latków. Wśród sposobów ratowania kraju ci badani wymieniali w kolejności: działania Kościoła, opozycję i na końcu partii (dla porównania, kolejność w grupie 30-39 lat: opozycja, Kościół, partia, w grupie 40-49 lat: opozycja, partia, Kościół, ponad 50 lat: partia, Kościół, opozycja). Inne wyniki mają jednak ten jasny obraz: Wałęsa i Jaruzelski sąsiadują w środku skali zaufania (daleko za papieżem, a nawet prymasem), a Bujak zajmuje równie niską pozycję, co Rakowski lub Siwak, za nimi tylko Czernienko i Reagan.

Mocny głos ruchów katolickich

Mocny był głos badaczy i zwolenników kilkunastolatków. Młodzi robotnicy (Nowa Huta) Kościół obejmuje zasięgiem szeroko pojętej edukacji społecznej znaczną część młodzieży.

Socjolog z Instytutu Badań nad Młodzieżą, który prowadzi corocznie ogromne ankiety, natychmiast utajmiane i przekłamywane, wskazał na znaczące ilościowo zjawisko włączania się młodych w oficjalne organizacje.

Nie ma więc jednego wzorca pokoleniowego: polityczna walka, chrześcijańskie poszukiwania i popieranie organizacji państwowych towarzyszą postawie odwrócenia się tyłem. Pytanie o proporcje tych postaw pozostało bez odpowiedzi.

Czarny obraz pokolenia

Mimo głosów polemicznych dominował czarny obraz pokolenia. Tak ukształtowana młodzież nie będzie zdolna do działań innych niż pełne rozpacz i wzbury gniewu - pobrzmiwało w głosach socjologów. Początki 'odroczonej zemsty' widziano już teraz w akcjach gangów młodzieżowych (Wrocław), czy w chuligańskich potyczkach z 'aktywem robotniczym' podczas pochodów 1-majowych w 1985 roku.

Polemizowano i z tym punktem widzenia. Nie ogólnie postawy wyznaczają aktywność młodych, ale to, jak oceniają oni konkretne cele społeczno-polityczne i dostępne możliwości ich skutecznej realizacji, wreszcie czy widzą korzyści związane z osobistym zaangażowaniem. Nihilizm młodzieży nie byłby więc jej ideowym, czy psychologicznym piętnem, lecz raczej wynikiem sytuacji, którą zastała ona w spadku po poprzednich pokoleniach. Oczywiście, pozostaje pytanie, jak i kto ma zmieniać warunki i wysuwać propozycje działań. Pytanie, które musimy postawić przed sobą wszyscy, jeśli nie chcemy zdegradować się cywilizacyjnie i moralnie. Jak powiedział jeden z socjologów, problem młodzieży jest w gruncie rzeczy problemem całego społeczeństwa.

(*'Tygodnik Mazowski'* nr 152, 3 I 86)

Dylu, dylu

w Czarnobylu

Raz, dwa, trzy

promieniujesz ty!

Autentyczne. Taką wylęczanką posługują się teraz w zabawach polskie dzieci.

KOMITET HELSIŃSKI W POLSCE MARZEC 1986

UKŁAD HELSEŃSKI, PAKTY PRAW CZŁOWIEKA I POLSKA

"Solidarnosc" była i pozostaje ruchem pokojowym, zarówno ze względu na cele, jak i formy działania. Wynika to z podstaw etycznych, na których się opiera i z jej filozofii politycznej. W dążeniu do zmian starała się uniknąć zwiolowosci i wynikających z niej zagrożeń porządku społecznego. Prawo stanowic miało zgodnie z jej filozofią podstawowy instrument reform. Dlatego w czasie 16 miesięcy legalnego istnienia "S" włożyła ogromny wysiłek w prace nad projektami zmian ustawodawczych. Poza udziałem przedstawicieli "Solidarnosci" w pracach komisji rządowej, przygotowującej ustawę o związkach zawodowych, zespoły członków "Solidarnosci", złożone z prawników oraz specjalistów z innych dziedzin przygotowały szereg projektów ustaw o podstawowym znaczeniu z punktu widzenia praw człowieka i praw obywatelskich.

W szczególności wymienić należy projekt kodeksu karnego, który był pierwszym polskim projektem kodeksu nie przewidującego kary śmierci, projekt kodeksu postępowania karnego w pełni realizujący przewidziane w MPPOiP gwarancje praw podejrzanego i oskarżonego, projekt kodeksu pracy, który zmierzał do zrównowazenia praw pracownika i praw państwowego pracodawcy. Ponadto opracowano projekty ustawy o cenzurze, ustalającej podstawy i zakres dopuszczalnych ograniczeń wolności prasy i innych publikacji, ustawy o szkolnictwie wyższym, tworzącej prawne gwarancje swobód akademickich, ustawy o prawach i obowiązkach nauczycieli, ustawy o samorządzie sędziowskim.

Wprowadzenie stanu wojennego przerwało prace nad projektami prawa wyborczego do organów samorządu terytorialnego oraz ustawy o radiu i telewizji. Podstawowym kierunkiem kodyfikacji w zakresie prawa karnego było dążenie do humanitaryzacji prawa, m.in. zmniejszenia stopnia jego represyjności, który powoduje, że Polska od dłuższego czasu jest krajem o najwyższej w stosunku do ludności liczbie więźniów w Europie, stworzenie bardziej skutecznych gwarancji praw oskarżonego, zwiększenia uprawnień obroncy w postępowaniu karnym. "Solidarnosc" podjęła między innymi sprawę poprawy tragicznych warunków, panujących w więzieniach. Pewne osiągnięcia w tym zakresie, w postaci zniesienia szczególnie drastycznych przepisów regulaminu więziennego i polepszenia wyżywienia, udało się uzyskać dzięki naciskowi szerokiej opinii publicznej.

Drugim kierunkiem przekształcenia prawa, zawartym w projektach, opracowanych przez "Solidarnosc", było ograniczenie arbitralności w stosunkach organów państwowych z obywatelem. Projektowane zmiany zmierzały do ściślego określenia podstaw i zakresu wkraczania organów państwa w sferę wolności obywatelskich i tworzenia prawnych gwarancji ochrony praw obywatela.

Proponowane zmiany nie zostały zrealizowane. Spośród wymienionych projektów tylko ustawa o cenzurze doczekała się uchwalenia i obowiązywała przez niespełna dwa i pół miesiąca. W odniesieniu do innych projektów władze uprawiały obstrukcję, nie chciały bowiem dopuścić do utrwalenia nowych zasad w stosunkach między władzą a społeczeństwem. Przygotowując rozprawę z "Solidarnoscia" środkami przemocy, władze dążyły do wywołania atmosfery chaosu i zagrożenia, a nie do stabilizacji sytuacji, opartej na prawie akceptowanym przez społeczeństwo.

W tym miejscu należy jeszcze raz podkreślić w Polsce, w okresie legalnego działania "Solidarnosci"

nie było rozruchów zbrojnych lub terroru zbrojnego, nie było zorganizowanych zamachów na życie przedstawicieli władzy, nie było organizacji, które by planowały czyny, mogące uzasadnić głoszoną przez władze PRL tezę o istnieniu zagrożenia dla życia narodu. Zagrożenie bezpieczeństwa narodu istniało, ale było to zagrożenie zbrojne zamachem władzy i jej sojuszników.

IV

13 grudnia 1981 roku władze PRL wprowadziły w Polsce stan wojenny. Rozpoczęto ogromną operację wojskowo-policyjną i propagandową, której celem było nie tylko zniszczenie "Solidarnosci", lecz także zlikwidowanie wszelkich form niezależnej aktywności obywatelskiej, wzbudzenie w społeczeństwie lęku przed angażowaniem się w sprawy publiczne, narzucenie ludziom wzorców posłuszeństwa wobec władzy, motywowanie strachem, apatią i niewiarą w możliwość realizacji programu reform. Posługując się przemocą władze dowodziły, że w odradzającej się po Sierpniu 1980 r. aktywności społeczeństwa, w jego dążeniu do rządów prawa, dostrzegały przede wszystkim zagrożenie dla własnej pozycji. Decyzja o wprowadzeniu stanu wojennego świadczyła także o tym, że władze nie zamierzały dotrzymać Porozumień Społecznych, zawartych w sierpniu 1980 r. z reprezentacją robotniczą ani realizować zobowiązań, wynegocjowanych później przez "Solidarnosc". Stosując nadzwyczajne środki represyjne władze podjęły próbę pełnego ubezwłasnowolnienia społeczeństwa.

Na zbrojny zamach społeczeństwo odpowiedziało pokojowymi formami protestu. Organizowane w pierwszych dniach stanu wojennego strajki w zakładach pracy, a później manifestacje uliczne były tłumione siłą ich uczestników bito, aresztowano, torturowano, skazywano na kary więzienia w trybie doradczym przed sądami wojskowymi, w trybie przyspieszonym przed kolegiami. Były ofiary śmierci, ich liczba nadal jest trudna do ustalenia, jak dotąd dysponujemy danymi o co najmniej 39 przypadkach. Zawieszono, a później zdelegalizowano "Solidarnosc", związek kontynuował więc działalność w podziemiu. Powstały tajne komisje zakładowe związku, tworzyły się międzyzakładowe struktury, uformował się kierowniczy organ "Solidarności" podziemnej - TKK.

W podziemiu wydawano prasę - w roku 1982 ukazywało się co najmniej 750 tytułów - oraz wydawnictwa książkowe, w podziemiu formułował się ruch oświaty i kultury niezależnej. Charakterystycznym przejawem spontanicznej aktywności obywatelskiej był zróżnicowany w formach ruch samopomocy, obejmujący pomoc dla więźniów, internowanych i ich rodzin, zbieranie informacji o represjach, kolportaż prasy niezależnej, pomoc ukrywającym się przed policją działaczom "S" itp. Środowiska twórcze sformułowały front odmowy udziału w państwowych środkach przekazu, w szczególności w programie TV. Organizowano akcje bojkotu dziennika TV i prasy, przeprowadzono symboliczne akcje protestu i solidarności z represjonowanymi ludźmi. W odpowiedzi władze stosowały zróżnicowane środki represji - od powszechnie praktykowanych aktów przemocy i terroru policyjnego, poprzez szantaze, naciski na podpisywanie aktów lojalności wobec władz, zatrzymania, przeszukania, internowanie, aresztowania, procesy, masowe zwolnienia z pracy.

Formalną podstawą represji było prawo - "prawo stanu wojennego". W istocie rzeczy był to zbiór karno-represyjnych decyzji władz, forma nie mających postaci przepisów prawnych, lecz wydanych niezgodnie z Konstytucją PRL, naruszających podstawowe zasady praworządności, przepisów sprzecznych ze zobowiązaniami prawnymi międzynarodowymi PRL, a w szczególności z Paktami Praw Człowieka i Konwencjami MOP.

Niezgodny z Konstytucją był tryb podjęcia decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego. Dekret o stanie wojennym wraz z trzema innymi, określającymi nowy porządek prawny, wydała Rada Państwa w czasie, gdy trwała sesja Sejmu. Konstytucja takich sytuacji nie przewiduje. Niezgodne z Konstytucją było naruszenie postanowieniami wojennymi dekretów Rady Państwa takich podstawowych praw obywatelskich jak nietykalność osobista czy tajemnica korespondencji.

Sprzeczne z zasadą *lex retro non agit* było karanie ludzi za naruszenie przepisów dekretu, mające miejsce przed jego publikacją.

W raportach Komitetu Helsińskiego i innych naszych opracowaniach, udostępnionych opinii publicznej (patrz Wykaz opracowań KH str. 22) analizowaliśmy szczegółowo przepisy prawne stanu wojennego w kontekście obowiązujących PRL norm prawnymi międzynarodowymi. W tym szkicu ograniczymy się do wymienienia wybranych przykładów pogwałcenia praw człowie-

ka i podstawowych wolności przez "prawo stanu wojennego".

Wprowadzono szczególną instytucję pozbawienia wolności bez związku z zarzutem o przekroczenie prawa, tzw. internowanie. W dekrete Rady Państwa określono, że podstawą internowania jest dotychczasowe zachowanie, które "budzi uzasadnione podejrzenie, że osoba internowana pozostając na wolności nie będzie przestrzegać porządku prawnego", zaś z rozporządzenia Rady Ministrów wynikało, że internowany może być tylko ten, komu nie można postawić zarzutu popełnienia przestępstwa, ani w stosunku do którego nie ma podstaw do złożenia wniosku o ukaranie w trybie przyspieszonym przed kolegiami do spraw wykroczeń. Przez obozy internowania, organizowane w większości w więzieniach, z regulaminem zbliżonym do więziennego, przewinęło się w sumie co najmniej 10 130 osób.

Zawieszono, a później zlikwidowano związki zawodowe, w tym przede wszystkim "Solidarnosc". Zakazano działalności innym organizacjom społecznym, m.in. Stowarzyszeniu Dziennikarzy Polskich i Związkom twórczym. Później rozwiązano te z nich, które zachowały niezależną postawę.

Zmieniono sytuację prawną pracowników przez militaryzację zakładów pracy i narzucenie powszechnego obowiązku pracy, praktycznie pozbawiono ochrony prawnej pracowników, wprowadzono ustawę o postępowaniu wobec osób uchylających się od pracy.

Ograniczono - przez wprowadzenie godziny policyjnej i zakazu opuszczania miejsca zamieszkania - prawo do swobodnego poruszania się.

*Dokonczenie
w następnym numerze*

100 University Ave. Suite 807
Toronto Ont. Canada M5J 1V6
Telephone (416) 595-1244
Telex 06-22186-Pedersen W T

ODWIEDŹ KOPENHAGE*
W DRODZE DO
WARSZAWY LUB SZTOKHOLMU
**STERLING
AIRWAYS
WRZEŚNIOWE
ODLOTY
OD 579.00 CAD.***

Po informacji i rezerwacje proszę dzwonić
1 - 416 - 595 - 1244 (Anna)

PO 40 LATACH

ECHA POGROMU W KIELCACH

7 sierpnia w gazecie Toronto Sun w dziale Sunforum ukazał się, jak twierdzi autor, pierwszy w historii gazety artykuł Polaka na temat stosunków polsko-żydowskich. Autorem tekstu jest p. Stanisław Sadowski znany organizator Dnia Czarnej Wstążki wiceprezes Okręgu Toronto KPK.

Sadowski polemizuje z tekstem publikowanym w "Sun" 27 czerwca, autorstwa Morrisa Kwasniewskiego, oficera armii PRL pochodzenia żydowskiego. Kwasniewski opisał w nim "Pogrom Kielecki" sugerując, że był on produktem polskiego antysemityzmu, nie wspominając, iż pogrom ów był starannie wyreżyserowany przez narzuconych urzędników pochodzenia żydowskiego.

Sadowski wymienia członków ówczesnego rządu Minca, Bermana, Olszewskiego, Spychalskiego i przede wszystkim Radkiewicza - odpowiedzialnego wówczas za siły bezpieczeństwa.

Autor nazywa rządy tych ludzi wielkim pogromem Polaków. Wyjaśnia też dlaczego w Kielcach bezpieczeństwa zorganizowała antyżydowskie rozruchy.

Chodziło wówczas o zdyskredytowanie opozycji, twierdzi, reprezentowanej przez Stronictwo Ludowe i Chrześcijańską Demokrację. Pogrom miał być argumentem dla Brytyjczyków i Amerykanów, że antysemityzm Polaków jest niebezpieczny i że powinni szerzej otworzyć bramy dla żydowskich uchodźców. Kardynał Hlond, ówczesny prymas Polski, nie tylko nie zachował się wobec wydarzeń obojętnie, jak twierdzi autor, kontrowersyjnego, niezgodnego z faktami tekstu. Kardynał Hlond oskarżył oddziały bezpieczeństwa i ich mocodawców.

O pogromie kieleckim i jego przyczynach pisze poniżej Krzysztof Sojka-Wilmanski.

G F

W „Tygodniku Solidarność”, w numerze 36 z 4 grudnia 1981 (a więc przed wprowadzeniem stanu wojennego) ukazał się artykuł Krystyny Kersten pt. „Kielce - 4 lipca 1946 roku”. Autorka pisze m.in. „Ofiarą rozwydrzonego tłumu padło 41 bestialsko zamordowanych ludzi. Zwykłych, prostych ludzi, którym udało się cało wyjść z wojennej zagłady. Wielu było rannych, ciężko poturbowanych”.

Przed 4 lipca w Kielcach krążyły pogłoski o mordach rytualnych na polskich dzieciach. 3 lipca wieczorem po trzydniowej nieobecności wrócił do domu 9-letni Henryk Błaszczak, syn miejscowego szewca. Twierdził, że przetrzymywano go w piwnicy, z której uciekł. Antoni Pasowski stwierdził, że ludzie, którzy wzięli chłopca, byli z pewnością Żydami. 4 lipca Pasowski sugerował dziecku, że więzione było właśnie w budynku na ulicy Planty, gdzie w dwupiętrowym budynku mieszkało około 150 mężczyzn, kobiet i dzieci, Żydów, którzy uratowali się z obozów niemieckich lub powrócili z ZSRR. Wokół domu zebrał się tłum. Kersten pisze „Agresja tłumu, którego częścią stali się wysłani na rewizję milicjanci, rosła ( ) ludzie, opanowani narastającą psychozą, zaczęli wdierać się do budynku. Pierwsza ofiara ( ) podniecała napastników. Przybycie oddziału KBW - około 120 osób - pogorszyło jeszcze sytuację, albowiem żołnierze, którym powiedziano, że Żydzi zamordowali polskie dzieci, działali w zgodzie z tłumem”.

Według przewodu sądowego rzekomo więziony w piwnicy w Kielcach chłopiec przebywał od 1 lipca u znajomego chłopca w oddalonej od Kielc o 25 km wsi Bielaki. Nigdy nie wyjaśniono w jaki sposób 9-letnie dziecko miało przebywać tam 25 km.

Autorka stwierdza, że pogrom był dziełem prowokacji. Ludzie na szczycie władzy zdawali sobie sprawę z niechęci do Żydów.

Zdawała sobie sprawę ze stereotypu żydokomuny to jeszcze jedna bariera dzieląca władzę od społeczeństwa. Ossowski pisze, że powojenny antysemityzm kojarzył się z postawą opozycyjną wobec rządu. Prymas Hlond oświadczył w zw. z Kielcami, że zaostrzenie antysemityzmu należy w dużym stopniu przypisać Żydom, którzy zajmują

kierownicze stanowiska w rządzie polskim i usiłują wprowadzić strukturę ( ) której większość narodu nie życzy sobie. Kersten pisze, że władze prowadziły rasistowską politykę kadrową, dobierając kadry z punktu widzenia etnicznego. Była konieczność oparcia się w walce o władzę o przedwojenną kadry komunistyczną, wśród której było wielu ludzi żydowskiego pochodzenia.

Jerzy Andrzejewski w artykule w „Odrodzeniu”, który ukazał się trzy dni po pogromie (napisany wcześniej) szukał korzeni tak bardzo rozpowszechnionej wśród Polaków niechęci do Żydów, która stanowiła podłoże ekscesów, warunkowała powodzenie prowokacji. Bo przecież był nie tylko pogrom kielecki. W 1945 r. w Krakowie i Rzeszowie były widowiskowe zamieszki pogromowe, do tumultów na wielką skalę dochodziło w innych miastach. Notowano wiele wypadków zaborstw. Píše Krystyna Kersten.

I dalej, „Złudne, oparte na nieznajomości psychologii społecznej było przekonanie, że w ogniu pieców krematoryjnych wypalił się polski antysemityzm”.

Andrzejewski pisał „Zdawałoby się, że gdy z 3 mln Żydów polskich pozostało przy życiu sto zaledwie tysięcy, dwudziestokilku milionowy naród, jeśli nie zechce pozostać w sprzeczności ze zdrowym rozsądkiem, nie może się dalej karmić plotką o niebezpieczeństwie żydowskim”. A przecież to właśnie miało miejsce, píše K. Kersten.

„niechęć do Żydów obejmowała nie tylko tych, których wyznanie, język, kultura, poczucie tożsamości etnicznej wiązało ze społecznością żydowską, którzy byli i chcieli być Żydami. Dotykała ona także Polaków żydowskiego pochodzenia oraz ową liczną grupę ludzi, znajdujących się na krótkim dystansie drogi wiodącej ze społeczności żydowskiej do społeczności polskiej”.

„Reakcją środowisk katolickich było przede wszystkim przeciwstawienie się ciężkiej na życiu społecznym nienawiści. Taki był ton prasy katolickiej. Walka z antysemityzmem była traktowana jako część walki z ideologią nienawiści i gwałtu”.

W konkluzji antysemityzm - „jątrząca i mająca dzielić społeczeństwo bron kieruje się (dzis) nie przeciw Żydom, których jest tak nie wielu, lecz przeciwko tym Polakom, którzy nie widzą w jakich grupach etnicznych się wywodzą, są przeciwnikami politycznymi”.

WYDARZENIA KIELECKIE

Wściekłość władz z powodu prawdziwych tylko im znanych wyników Referendum Ludowego, a także chęć odwołania uwagi publicznej w kraju i zagranicą, zaowocowała w postaci zorganizowania obrzydliwego i bezprecedensowego w historii Polski wydarzenia - pogromu Żydów. W historii Rosji w myśl zasady „bij żydów, a spassaj Rosję”, często uciekano się do tego środka jako rozładowywacza napięcia wewnętrznego.

Tajemniczość i hermetyczność środowiska żydowskiego z jednej strony oraz ksenofobia w stosunku do „innostranców” w Rosji z drugiej, stwarzały pożywkę do powstawania antagonizmów, które na skutek okrucieństwa i zamięłowania do gwałtu u tych ostatnich często przeradzały się w krwawe zamieszki. Szczególnie po zamachu na cara Aleksandra II, który przypisano anarchom i Żydom (w rzeczywistości dokonał tego w Paryżu członek Narodnej Woli, Polak Hryniewiecki) wzmożyły się krwawe represje w stosunku do tych ostatnich. W okresie rozruchów społecznych lat 1904-5 pogromy usiłowano eksportować także i na rubież Imperium Carskiego organizując je przy pomocy mętów z „Czarnej Sotni” współpracującej z „Ochraną” oraz wojska, co miało miejsce w Białymstoku czy Siedlcach. Usiłowano także zorganizować pogrom w Warszawie, lecz uprzedzeni członkowie Oddziału Bojowego P P S wystrzelali przybyłych na wizję lokalną czarnosecinców zanim zdążyli oni cokolwiek zorganizować.

W okresie istnienia II Rzeczypospolitej, mimo wielu resentymentów ze strony patriotycznie nastawionej większości społeczeństwa polskiego do mniejszości żydowskiej, która wykazała dużą obojętność, a niekiedy i wrogość do odradzającego się państwa polskiego (przykładowo w 2 Dywizji Białorusko-Litewskiej było 7 ochotników żydowskich, natomiast Armii Czerwonej w samym tylko Płocku udało się zwerbować pułk spośród mieszkańców miasta, którymi w blisko 80% byli Żydzi) nie było incydentów antyżydowskich.

Od tego obrazu odbiegają zajścia organizowane przez ONR-Falangę, która jak przytacza A. Micewski w „Współzadzie czy nie kłamacz” były podsycane nie tylko przez rodzimą głupotę, ale i zagraniczne subsydia. Abwehry Bójki w Przytyku w maju 1936 między żydowskimi handlarzami a chłopami usiłującymi złamać monopol pośredników, wobec spontaniczności zjawiska oraz braku śmiertelnych ofiar trudno uważać za pogrom.

Lata wojny połączone z bezprzykładną tragedią zdołania polskiego wzbudzały falę współczucia, sympatii i odruchy pomocy u wielu Polaków, jednak z chwilą zakończenia działań wojennych uczucia te szybko wygasły. Głównym powodem było bezprecedensowe poparcie jakie nowo zainstalowana władza otrzymała od ocalałych z zagłady. Faktem jest, że Żydzi niechętni władzy komunistycznej wszelkimi sposobami starali się uciekać z terenów nią ogarniętych, jednak ci, którzy tam zostali opowiadali się ze zdwojoną gorliwością za „nowym” przyjmując eksponowane stanowiska w Urzędzie Bezpieczeństwa, aparacie partyjnym, propagandowym, cenzurze słowem najbardziej wiodących ergo zniechęconych przez ogromną większość społeczeństwa organach nowej władzy.

Zgadzało się to z koncepcją J. Stalina, aby te ekspozycje władzy obsadzić przedstawicielami mniejszości narodowościowych, wówczas łatwiej będzie znaleźć powód do przeprowadzenia czystki na następnym etapie i do zwalenia całej winy na represjonowanych, jako iż w tym czasie czystka była permanentnym czynnikiem motorycznym systemu stalinowskiego od lat 30-tych począwszy.

Środki masowego przekazu nie wdawały się w opis wydarzeń, natomiast pełne były inwektyw pod adresem wszystkich nie dających pełnej wiary oficjalnym enuncjacjiom na ten temat. Proces uczestników wydarzeń rozpoczął się już w 4 dni później, 8 lipca.

Na ławie oskarżonych zasiadło 12 osób, z których tylko 8 brało bezpośrednio udział w zajściach. Obronie nie dano czasu na zapoznanie się z aktem oskarżenia, oskarżonych torturowano w śledztwie, ława sędziowska składała się z 3 sędziów (M. Barton, A. Łukasik, S. Baraniuk), z których żaden nie był powiązany z wymiarem sprawiedliwości w II Rzeczypospolitej, natomiast wszyscy podobnie jak Prokurator K. Golczewski byli związani z N K W D (mimo że polska brzmiących nazwisk żaden z nich nie był Polakiem). Sam proces był zwykłą farsą w stylu procesów sowieckich, z lat 30-tych, zaś Golczewski zdolnym uczniem prokuratora Ulrycha. Pominięto większość kluczowych faktów, jak do tego doszło, że 8 oskarżonych zamordowało przeciętnie po 4 Żydów? Czy w ogóle było to możliwe? Pominięto zupełnie udział MO i WP w zajściach. Nie zwrócono uwagi skąd mieszkańcy domu przy ulicy Planty 7 mieli bron i amunicję, której posiadanie groziło na mocy Małego Kodeksu Karnego karą śmierci i dlatego ci ostatni czuli się immunizowani przed rewizją MO? 9 z nich skazano na karę śmierci, 3 zaś na dożywotnie więzienie (wyrok wykonano jeszcze przed jego uprawomocnieniem).

15 VII PAP podał, że aresztowano (na krótko zresztą) mjr. Sobczynskiego szefa wojewódzkiego UB oraz 3 pracowników MO, komendanta, z-cę i komendanta miejscowego komisariatu, jak podano w komunikacie, „za nie dość energiczną działalność podczas wypadków”. Pod tym eufemizmem należy rozumieć kompletne fiasko prowokacji, której odium nawet przy największym zakłamaniu propagandzistów linii oficjalnej nie dało się zrzucić na opozycję i Kościół katolicki. Natomiast za granicą do dziś pokutują skutki pogromu kieleckiego w formie negatywnej opinii odnośnie polskiego antysemityzmu. Zwykle płytkie w ocenie ów zorganizowany mord przypisują Polakom, bez wgłębiania się w rzeczywisty przebieg i tło wypadków. Nie uchronił się od tej powierzchowności nawet skądinąd świetny serial „Żydzi i Cywilizacja” gdzie Abba Eban (b. minister kilku resortów Izraela - MSZ i Kultury) osądził jako sprawców pogromu Polaków, bez precyzowania jacy to „Polacy” i na czyje żądanie i w jakich celach posłużyli się tą prowokacją.

Krzysztof SOJKA-WILMANSKI

INTERNATIONAL BLACK RIBBON DAY

Dochodzi jedenasta Sadowski ślania się na nogach "Ja już mam, proszę pani, szeszcześnie parę lat"

Nie ma młodych "Powinnismy porozmawiac o tym nowym pokoleniu"

O młodym pokoleniu polonijnym będzie kiedy indziej Tymczasem do soboty gorączka W sobotę będą czarne wstążki, więc pod ratuszem Przed finałem napięcie i niepewność

"Nie ma jeszcze potwierdzenia od polityków Nie wiadomo kto wystąpi Wystosowaliśmy zaproszenie do wicepremiera Mazankowskiego Już był telefon - nie wystąpi Od Stephena Louisa przyszedł list odmowny Powinni być posłowie federalni z Toronto Burmistrz miasta proklamował oficjalnie 23 sierpnia dniem czarnej wstążki"

Wciąż ci sami ludzie padają na nos Pani Zosia wiąże wstążeczki Inna pani nalepia znaczki Ktos siedzi na telefonie Gdzie są te potężne polonijne organizacje? Ludzie płacą składki i mają spokój "Czy ja wszystko muszę robic sam?" Wszyscy wiedzą, że organizacje tyrają rządami Ci w zarządach muszą mieć konskie zdrowie Przydałoby się młodszy ludzie i najzwyczajni emeryci, ale nie Zarząd z nazwy ma rządzić Do władzy nie dopuszczamy! A tak naprawdę zarząd mniej rządzi Znajdźcie się, że tylko Polacy cierpią tu na zespół siwizny W Black Ribbon Day Estonczycy, Łotysze, Litwini i Ukraińcy to młodzi ludzie Dzieci, wnukowie uchodźców Tyrają, ale mają coś do powiedzenia W końcu pomysł czarnej wstążki zrodził młody Markus Hess

"Chciał żeby to się odbyło w Toronto - opowiada Sadowski - przyszedł do mnie i prezesa Burskiego do Okręgu Mówimy czemu tylko Toronto Zróbmy to na cały świat" W porządku, zróbcie to No i robimy

Z protokołu spotkania międzynarodowego komitetu organizacji dnia Czarnej Wstęgi z 12 marca 86
Zadania dla Polaków (oznaczone krzyżkiem)

"Zorganizować ogłoszenia w prasie, zawiadomic RWE i Głos Ameryki Przygotować ogłoszenia dla radia i telewizji Wprowadzić stałą rocznicę traktatu Ribbentrop-Mołotow Nawiązać kontakt z organizacjami na świecie Powiadomic grupy za żelazną kurtyną Wystosować listy do parlamentu europejskiego"

Patrzmy na zapowiedzi Wiece kanadyjskie Toronto, Ottawa, Sudbury, St Catharines, Sault Ste Marie, Kitchener, Montreal, Calgary, Edmonton, Halifax, Winnipeg, Victoria, Vancouver W Stanach Zjednoczonych demonstracje w Nowym Jorku, Los Angeles, Waszyngtonie i Filadelfii Dzień obchodzony na wszystkich kontynentach W obchodach bierze udział zgodnie Polonia Wolnego Świata, Rząd RP na Uchodźstwie i Brukselskie Biuro Solidarności Udało się uzyskać zgodę i współpracę emigracji różnych pokoleń i orientacji Sukces? "Jeszcze nie" - twierdzi Sadowski "Upłynie wiele lat zanim rządy wolnych krajów przestaną drzeć przed Sowietami i potępią otwarcie niewolnictwo za żelazną kurtyną Potrzebna do tego jest solidarność emigrantów ze wschodniej Europy, którzy stanowią realną siłę polityczną i realne głosy wyborcze Sowietci bardzo ostro zareagowali na zbliżające się wydarzenie, nazywając obchody "dniem czarnej propagandy" Oczywiście Sowietci mają to zarzucać

Polakom Sugestią Polaków było, by zwrócić się do grupy Siedmiu Jest to międzynarodowa organizacja z centralą w Nowym Jorku Jej przewodniczącym jest Polak pisarz, historyk i publicysta Stefan Korbonski Oddziałem w Kanadzie kieruje Estonczyk doktor Luks

Z grupy Siedmiu, grup etnicznych oraz z National Citizens Coalition wyłoniono komitet organizacyjny Dnia Czarnej Wstążki Citizens Coalition jest mało znaną grupą w polskim środowisku Jej programowe hasło głosi większą wolność przez mniejszy rząd - koalicja zwalcza przerost biurokracji w Kanadzie i wszelkie idee, które do niej prowadzą Ma zdecydowanie antytotitarne oblicze "Grupę polską uznano - opowiada Sadowski za najlepiej "ustosunkowaną" polityczną Stąd obciążono ją funkcją "obcy" w środowisku politycznym Kanady i środkach masowego przekazu Chodziło o uświadomienie najbardziej wpływowym ludziom w Kanadzie, że stała się wielka niesprawiedliwość dziejowa 100 milionów straciło życie w procesie instalacji komunizmu w Europie Środkowej i Wschodniej, 300 milionów wolność Politycy i dziennikarze powinni wiedzieć, że nie jest to sprawa jakiegos radykalnego odłamu Ze to głos ludzi i ich dzieci, którzy stracili ojczyznę"

Wiemy, że nie wszystkie osoby w rządzie dały się przekonać Zadziwiła wszyst-

kich rekcja CBC Jak wiemy, odmówiła zamieszczenia płatnego ogłoszenia Black Ribbon Day Echo zamieszcilo o tym wydarzeniu komentarz w numerze 200 Zapylałam p Sadowskiego o opinie w tej sprawie Westchnął

"To jest ten sam pojaltański sznurek, kiedy decydowano o losach narodów pod ich nieobecność Liderzy rządów, jakkolwiek by one były nie chcą naraz się Sowietom CBC jest agencją rządową Od lat opanowana była przez dziennikarzy i producentów proliberalnych Ale to nie ma znaczenia Zaden rząd, nawet konserwatywny nie odważył się dotąd podważyć prawomocności układu jałtańskiego"

Decyzja pokazania tego programu leży w rękach ministra do spraw komunikacji Decyzji nie wydał" CBC tłumaczy że nie uzyskała dotąd zgody na pokazanie komunikatu z tego ministerstwa CBC odmówiła wcześniej, niż nawet ambasada sowiecka złożyła oficjalny protest przeciw Black Ribbon Day Obecność takiego komunikatu w państwowej telewizji jest faktem politycznym Stosunki sowiecko-kanadyjskie mogłyby ulec pogorszeniu"

Tyle organizator na finale A my uzyskaliśmy nie tylko test na kolor CBC, widzimy także jak na dłoni stanowisko kanadyjskie w kwestii sowieckiej Prawda czasem boli

G

Demonstracja Dzień Czarnej Wstążki — Black Ribbon Day

Dnia 23 sierpnia 1986 r., w sobotę o godz. 3 00pm odbędzie się pod City Hall demonstracja zwołana przez Międzynarodowy Komitet Organizacyjny, w skład którego wchodzi przedstawiciele krajów zniewolonych przez komunizm

Będzie to pierwsza manifestacja narodów ujarzmionych zorganizowana na światową skalę

Zbiórka Polaków koło polskich flag

Każdy powinien w tym dniu mieć czarną wstążkę w klapie lub na ramieniu Czarną wstążkę, symbol pamięci o dokonanej przed południem zbrodni powinniśmy w tym dniu umieszczać na swych domach i samochodach

Apelujemy do całej Polonii o masowy udział w demonstracji Zabierz rodzinę, przyprawdź przyjaciół!

KONGRES POLONII KANADYJSKIEJ
— OKRĘG TORONTO

W czarne wstążki można się zaopatrzyć

206 Beverley St. KPK — Okręg Toronto tel 979-9634 codziennie w godz 10 do 16

30 Marmaduke St. Biuro Opieki Społecznej tel 533-9471 codziennie w godz 10 do 16

390 Roncesvalles Ave. Głos Polski tel 533-1623 codziennie w godz 10 do 17
192 Garden Ave. PCAG, tel 588-1659 wtorki w godz 11-18 srody i piątki w godz 12-16

Pod tym ostatnim adresem przyjmowane są zamówienia na większe ilości wstążek (organizacje zakłady pracy)

RĘKOPIS ZNALEZIONY W KRASNOWODSKU

W świadomości każdego człowieka na świecie nazwy krajów, miast czy miejsc pamięci utrwalają się poprzez skojarzenie z działalnością sławnych ludzi, czy też z wydarzeniami historycznymi Czasem są to wydarzenia smutne Nie zawsze możemy mówić o godnym postępowaniu człowieka Dowodem tego jest, w szczególności wiek XX kiedy narodziły się i znalazły zastosowanie całe programy stawiające sobie za cel pozbawienie człowieka jego godności i udowodnienie mu, iż jest to możliwe

Nadal mało wiemy o tragedii i losach ludzkich w Rosji Sowieckiej w XX wieku

Kroplą w morzu łez ludzkich wylanych podczas katorgi w Rosji Sowieckiej są wiersze nieznanego poety pisane prawdopodobnie w Atbosorze i Lubimowce w roku 1941

Zeszyt z tymi wierszami został znaleziony w obozie lesnym w Krasnowodsku (nad Morzem Kaspijskim) w roku 1942 i przywędrował do Toronto przez Iran, Afrykę Południową i Anglię Wiersze dotarły do mnie niedawno

Ponieważ interesuję się wszystkich tym co dotyczy losów polskich więźniów w łagrach Rosji Sowieckiej, z chęcią nawiąże kontakt z osobami które mogłyby udzielić jakichkolwiek informacji na temat nizej zamieszczonych wierszy Autor przypuszczalnie pochodził z Grodna na co wskazują odniesienia innych utworów Jeden z jego wierszy poświęcony był Andersowi, stąd przypuszczenie, że był jego sympatykiem Poeta musiał być człowiekiem w średnim wieku (nazywa siebie młodym starcem przedwcześnie osiwiałym) Wiersze znajdowały się w rosyjskim zeszytce 10-kartkowym, pozołkowanym w zielonkawej okładce Pisane atramentem i ołówkiem Ich autor mógł przeżyć, wraz z innymi więźniami ewakuowanymi do Iranu W zeszytowym zbiorze znalazł się także humorystyczny wiersz o Panu Lolu, kolaborancie Może to pozwoli na rozpoznanie autora

Przemilczcie zaś swój...

Przemilczcie zaś swój, idą chwile
Smac się z ich gniewu, szydź z task
My dziś bezsilni przeciw sile
Naszej wiktoria jutro blask
Przemilczcie zaś swój, kucicie wolę
Niech krzepną pięście, ostrzcie słuch
Bo przyjdzie rozkaz, zmieni dole
Zwycięstwo tam gdzie silny duch
Przemilczcie zaś swój, słońce tryska
Promiennym blaskiem nowych dni
Ojczyzny niepodległość bliska
Dewiza nasza tak dziś brzmi

Przemilczcie zaś swój, jest nagroda
Dla tych co cierpią w kraju też
Was nie zapomni Polska młoda
Kiedy słoneczny przyjdzie kres
Jesli krwi ktos własnej znamię
W ofierze złoży, przyjdzie czas
Gdy runą przy ramieniu ramie
Do zbrojnej pracy "Młody Las"
Ojczyzną pieśnią trescą słowa
Poniosą pamięć jego wzwyż
Przemilczcie zaś swój, w górę głowa
Zamiencie serca wasze w spiz!

1 IX 41 Atbosor (Otbosor)

Sniezne Płatki ... 2

I już nie wróci promyk złoty
Wiosennej bajki ciepły głos?
Co na Twą główkę kładł pieśzcoty
Jak nieuchwytny wąty most

Bo w zasniezone wokół błonie
Skres srebrnych skarbu mroźny legł
A na najdroższe matki dłonie
Płatkami wolno padał śnieg

Władysław DZIEMIAŃCZUK

Kiedy wyruszyliśmy z moskiewskiego lotniska - nasza przewodniczka z ramienia Intouristu - Olga (która zresztą była naszym "aniołem stróżem" przez całą wycieczkę) wpuszczała do autobusu dwie swoje koleżanki, które udawały się w tę samą stronę. Jedną z młodych kobiet usiadła obok Beichmana i wykoncypowawszy sobie, że my z całą pewnością musimy być jedną z tych grup pokojowych westchnęła - "Czemuz to my nie możemy żyć w pokoju?" "Ponieważ Armia Czerwona znajduje się w różnych miejscach, gdzie tak naprawdę to nikt jej nie chce" - odparł Beichman "Na przykład gdzie?" - w tonie młodej pani czuło się lekkie zniecierpliwienie "Węgry?" - pół pytaniem odpowiedział nasz kolega

Przemierzaliśmy mile całe błotnego socrealizmu - posępne bloki mieszkalne, Lenin w stanie spoczynku, Lenin przemawiający do mas, Lenin z profilu, Lenin Triumfator. Mijały nas autobusy zapakowane wiszącymi w nich proletariuszami, wracającymi do swoich proletariackich apartamentów. Wszystko dookoła było potwornie brudne, szare, monotonne, ponure, biedne i sprawiające wrażenie, że za chwilę rozsypie się w gruzy. Ulicami snuły się stare kobiety w ciemnych chustkach, na stałe chyba połączone z ich ogromnymi siatkami na zakupy. Niech żyje Komunistyczna Partia Związku Sowieckiego! Tylko tyle, aż tyle i ani odrobiny zieleni w polu widzenia.

Nagle i nieoczekiwanie krajobraz się zmienił i znaleźliśmy się w centrum miasta. Przed nami wyrosły srebrne kopuły kościołów i świecące się srebrne cebule wystające ponad miasto. Kreml! Wysoki mur, czerwona gwiazda, brzeg rzeki i już byliśmy w naszym hotelu "Rossiya", zaledwie kilkaset kroków od Katedry św. Bazylego. Wszystko wyglądało dokładnie, tak jak to opisał Christopher Booker - "kiszki goniących resztkami sił balonów braci Montgolfier". Wyobrazałem sobie chyba większy ogrom, ale Kreml robił swoje wrażenie.

Udaliśmy się na kolację do restauracji hotelowej, coby nas rozerwać przygrywał tam zespół panienek w rozowych sukienkach - Kremlinetki - jak sobie o nich myślałem. Panienki nie przypadły chyba do gustu Oldze - być może uważała je za "niekulturowe". Holger Jensen z "Washington Times" szarmancko poprosił do tanca Rosjanke, która przedstawiła się jako "komendantka zza Uralu" (Holger mówił po rosyjsku) "Komendantka czego?" - zapytał "Och - my mamy takie funkcje" - odpowiedziała i stwierdziła, że jej pobyt w Moskwie jest nagrodą "czy cieszy się Pani z tego?" - konwersował Jensen "O tak, oczywiście, tu jest przecież Lenin!"

***

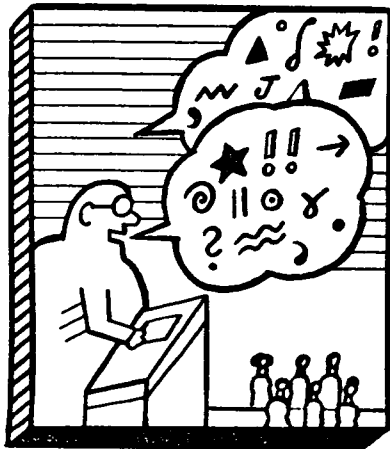
Jedzenie było dużo uboższe niż w Tbilisi. W Moskwie za drugą filiżankę kawy trzeba płacić kopiejkami z własnej kieszeni. Jedyną rzeczą, której nam nigdzie nie załowano był chleb i masło. To ostatnie, po cenach zresztą mocno subsydiowanych przez EWG trafia na rynek sowiecki głównie z Niemiec Zachodnich. Przyszło mi do głowy, że EWG powinno zacząć być traktowane jako "system", skoro zachodni Europejczycy podatnicy muszą utrzymywać nie tylko swój rynek, ale także sowieckiego konsumenta. "Ostatnia dostawa masła do Związku Sowieckiego kosztowała EWG 200 mln \$" - podają za "Economist" z maja bieżącego roku.

***

Nie mieliśmy w planie zwiedzania mauzoleum Lenina. Gdyby jednak nie ogromna kolejka pod mauzoleum, która gwarantowała co najmniej dwie godziny stania - bardzo chętnie stanąłbym twarzą w twarz z mumią Lenina, aczkolwiek - przyznam szczerze - mam poważne wątpliwości co do tego, czy rzeczywiście jest to prawdziwe ciało wodza Larry Moffitt opowiedział nam, że podczas swego ostatniego pobytu w Związku Sowieckim natychmiast popędził do mauzoleum, żeby przekonać się że "on na pewno nie zmartwychwstał!"

Wyprawa do kraju wiecznie żywych ideałów "Kapitału"

Część IV

Tłum (mag)
The American Spectator, lipiec 1986

Po kolacji poszedłem z Arnoldem Beichmanem na spacer po Placu Czerwonym. Było bardzo zimno i mauzoleum już w zasadzie powinno być zamknięte, ale przed nim wciąż stał tłum oczekujący na zmianę warty przed grobem. Dreptający gęsię strażnicy przypominali strażników śmierci w samym sercu Imperium Zła. Ludzie w tłumie szepcąc wymieniały między sobą uwagi (jeśli to w ogóle robili), a cisza była taka jakbyśmy wszyscy znajdowali się w kościele.

***

Następnego dnia udaliśmy się na audiencję do ambasadora Stanów Zjednoczonych - Arthura Hartmana - do jego przestronnej rezydencji. Najpierw rosyjska pokojóweczka podała nam kawę i kanapki. A cóż to takiego - czyżbym kątem oka dostrzegł naszą znajomą komendantkę zza Uralu przechodzącą przez pokój jadalny? To się nazywa "penetracja"! Ale nie zamierzajcie w obawie - Drodzy Czytelnicy! Nasza służba wywiadowcza na pewno wie co robi! Gdzieś na górze strojono pianino dla Mistrza Horowitza.

Jego Ekselencja Pan Ambasador pojawił się wreszcie i przez mniej więcej 20 minut bawił nas rozmową na temat stosunków sowiecko-amerykańskich itd. Niestety - nieoczekiwanie obwieszczono nam, że wszystkie wypowiedzi pana ambasadora są "nieoficjalne" i nie możemy z nich zrobić żadnego użytku - chociaż proszę mi wierzyć - były przenikliwe. Rosyjska pokojówka jest w lepszej od Was - drodzy Czytelnicy sytuacji - chyba, że rzeczywiście "nie słuchała".

Miłą rozmowę przerwała nam żona Hartmana, która gwałtownie potrzebowała samochodu, ponieważ wybrała się (co za nuda!) na lunch z Bułgarami.

Natasza, nasza atrakcyjna przewodniczka z Intouristu (jak Państwo zauważyliście - mieliśmy lokalnych przewodników, ale wszyscy oni byli podlegli Oldze - naszej "komendantce" z Leningradu) zabrała nas na wycieczkę autobusową po Moskwie - chociaż pogoda nie była specjalnie sprzyjająca - padał drobny, denerwujący deszczyk.

Podobnie jak Lali - Natasza wiedziała sporo na temat historii sztuki. Podejrzewam, że obywatel sowiecki -

jeśli nie myśli o polityce - musi grzebac w książkach na temat historii sztuki - to taka sowiecka alternatywa - ha, ha - a oprócz tego marzy jeszcze o świetlanej przeszłości (Ci, którzy wierzą w komunizm - marzą o przyszłości, tym którzy go doświadczają - zostają marzenia o przeszłości).

Deszcz się rozpadał na dobre, mimo tego jednak na ulicach było bardzo dużo ludzi. Zawsze to lepiej położyć w sobotni wieczór po zatłoczonej ulicy, niż tłoczyć się kilkoma rodzinami w jednym mieszkaniu. Lee Ray zauważyła, że na ulicach nie ma prawie w ogóle rowerów, przypomniało nam to od razu, że jeszcze na wsi gruzińskiej nie zauważyliśmy ani śladu zaprzęgów konnych.

Przejeżdżaliśmy obok ogromnego basenu, zbudowanego na miejscu dawnej Katedry Chrystusa Zbawiciela, którą Stalin rozkazał zburzyć w 1934 r. W planach dzielnego wodza miał tam stanąć gigantyczny Pałac Człowieka Radzieckiego, zwieńczony statua Lenina - dwa razy wyższą, niż Statua Wolności. Okazało się jednak, że fundamenty nie wytrzymają takiego obciążenia - w ten sposób Moskwa dorobiła się basenu. Legenda głosi, że kiedy nad powierzchnią wody zaczynają unosić się mgły - kąpiący się w basenie doznają obrządku sekretnego chrztu.

Natasza powiedziała nam, że w Moskwie działa 40 kościołów, jeden z nich odwiedziłem - a była to katedra ortodoksyjna. Kopuła kościoła była akurat w remoncie - ale wewnątrz było wspaniale zachowane. Była akurat 6:00 po południu i w kościele zebrano się ponad 500 osób, głównie starsze panie - "babuszki" w chustkach i szalach, malenkie, zgarbione zapalały niezliczone świece, całowały ikony co chwilę robiąc znak krzyża. Obrządek trwał dwie i pół godziny, kapłan w czarnym nakryciu głowy wyglądał na wodza równie pewnego swojej pozycji - jak komunistyczny wodzowie tego kraju. Co jakiś czas któryś z duchownych zniknął za rodzajem ołtarza i z ukrycia intonował religijną pieśń. Naturalnie pieśni śpiewał także wspaniały chór, pół godziny zajęło kazanie. W kościele było sporo młodych ludzi, niektórzy z nich bardzo dobrze ubrani, przychodzili i wychodzili według własnego chyba planu, nie czekając na zakończenie obrządku.

Zauważyłem nawet młodą parę, która przyniosła małe dziecko - chyba do chrztu, malenstwu włożono coś do buzi - tylko tyle widziałem z daleka. W chwili zaś późniejszej energiczna "babuszka" na mgi zwróciła mi uwagę, że stoję z rękami założonymi do tyłu - w kościele ortodoksyjnym nie ma ławek, ani innych miejsc do siedzenia. Słuchałem z uwagą prowadzonej mszy, ale odniosłem wrażenie, że nie została w zdecydowany sposób zakończona. Dosc, że w konkluzji zza ołtarza wyszedł kapłan i zebrani całowali jego rękę - nie pierścien. Przypomniałem sobie obserwacje Churchilla, że Rosjan można mieć albo u gardła, albo u stóp - nie ma innej możliwości.

***

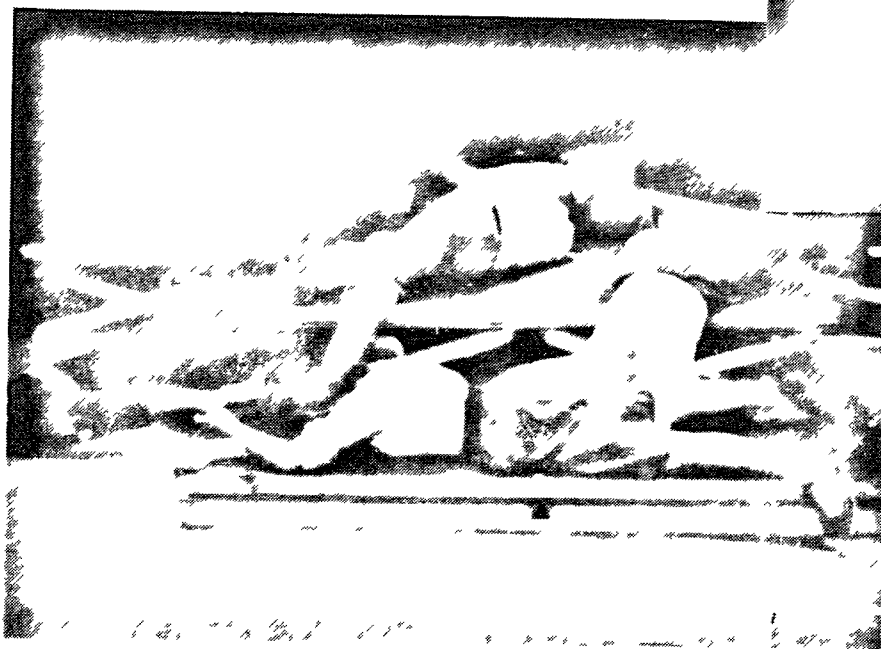
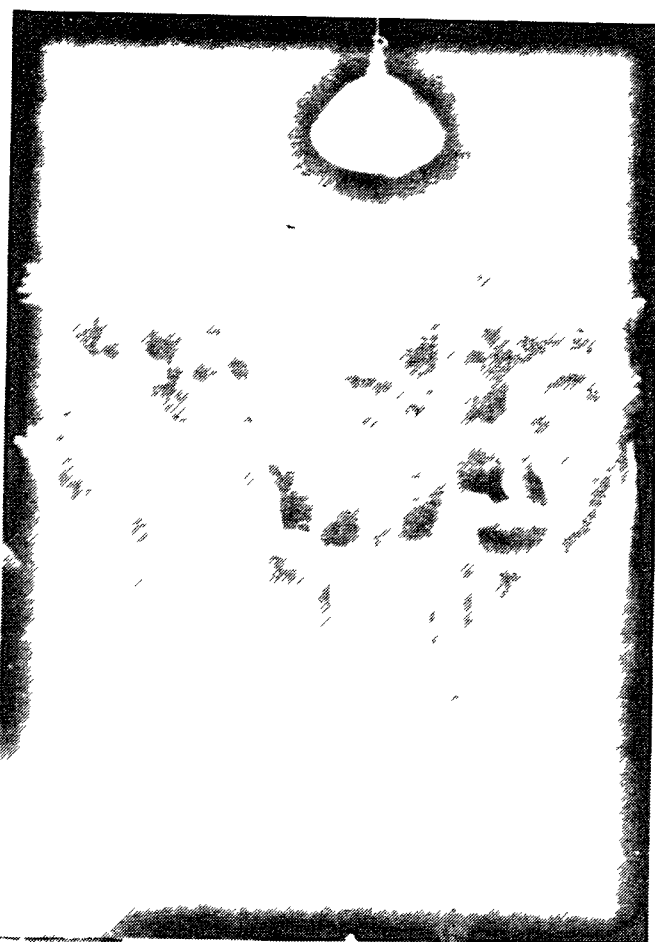
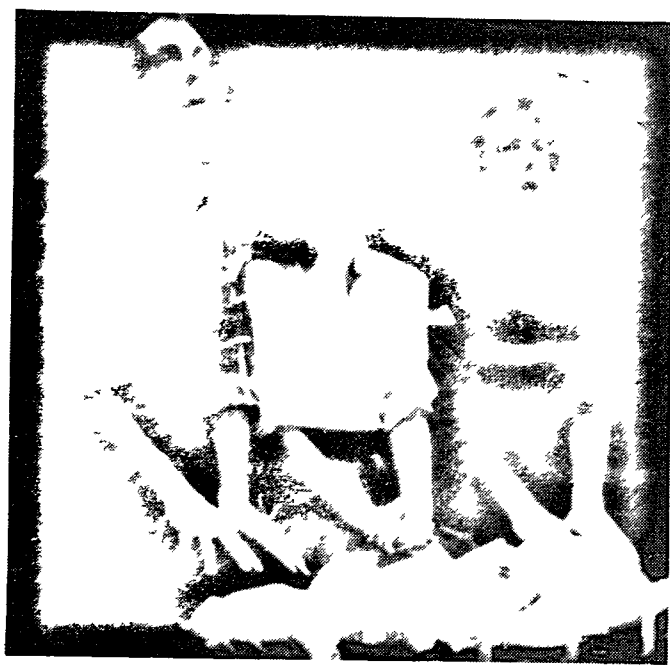
Kreml! Cóż to za wspaniała budowla. Nie byłam absolutnie przygotowany na takie wrażenie. Z okna naszego hotelu rozposcierała się cała panorama Kremla - budynki stojące "ramię w ramię", złotem i srebrem ociekające kopuły, wszystko genialnie zachowane - Katedra Wniebowzięcia, Katedra Archanioła, Prezydium Najwyższej Rady Sowieckiej, Pałac Kongresu, Katedra Zwiastowania, Statua Lenina - zabawny, paradoksalny konglomerat.

Oto i największa z możliwych sprzeczności, krancowa dialektyka - dialektyczny spirytualizm!!! Jestem pewien, że to musi mieć jakieś sekretne znaczenie dla komunizmu. Absolutnie nieadekwatnym będzie myślenie o tym jak o kolejnej, pomyłonej metodzie ekonomicznej produkcji. Z całą pewnością jest w tym coś innego, znacznie groźniejszego. Pamiętam jak któregoś popołudnia spacerowałem wokół muru kremlowskiego. Przychodziły mi do głowy różne dziwne rzeczy. Moze pomagała mi nieobecność bariery pół-prawdy, którą narzucają także i nasze własne media. Towarzystwa do-

Dokonczenie na str 17

TEATR DROWSY SOLDIERS STAND GUARDING OUR STREETS, THEIR GUNS ARE PREGNANT WITH LEAD''

siewzięcia, jak w ogóle doszło do pojawienia się tej bądź co bądź niekonwencjonalnej sztuki na scenie V C Playhouse?

Blake Heathcote Swego czasu, a było to pod koniec 81 roku Marek Łukasiewicz, reporter "The Globe and Mail" wybierał się do Polski. Nie miała być to podróż służbowa, jechał po prostu po to by odwiedzić rodzinę. Na pięć dni przed jego wyjazdem wprowadzony został w Polsce stan wojenny. Po usilnych staraniach o zdobycie wiza wyjazd doszedł do skutku. W ciągu następnego półtora roku odwiedził Polskę kilkakrotnie co zaowocowało serią artykułów na łamach wyżej wymienionej gazety. Wówczas to nadarzyła się mu okazja do obejrzenia "Przywrócenia porządku". Zaprowadził go na ten spektakl jeden z przyjaciół - wszystko oczywiście potajemnie, w czyims mieszkaniu - no wiesz. Bardzo go to wzięło.

Spotkaliśmy się później tutaj i rozmawialiśmy o tym. Marek napisał listy, do swoich krewnych i przyjaciół w Warszawie z prośbą o przesłanie dokładnego opisu całego spektaklu, gdyż scenariusz jako taki nie istniał. Staraniem kilku osób powstał zapis sztuki, który następnie przez Szwecję został przekazany do Toronto. Był to już rok 83. Marek natychmiast przystąpił do pisania przekładu tekstów. Całość przygotowaną zakończyliśmy wiosną 86'. Ja byłem zainteresowany przede wszystkim teatralnością tego przedsięwzięcia, czyli po prostu jak to pokazać na scenie.

D B W jaki sposób udało się Wam przystosować spektakl do odbioru przez tutejszą widownię i co posłużyło do stworzenia ogólnej koncepcji scenicznej tegoż?

B H Marek oczywiście widział oryginalne przedstawienie także z tekstami przysłanymi z Polski otrzymaliśmy część notatek reżyserskich. Na przykład opis

oświetlenia, niektórych rekwizytów, ważniejszych scen. To było zasadniczo to od czego zaczęliśmy. Oczywiście zdawaliśmy sobie sprawę z tego, że duża część materiału, który mieliśmy do dyspozycji nie będzie zrozumiała dla niepolskiej widowni. Moja praca więc polegała na uczynieniu całości bliższą sferze pojęć i wartości tutejszego odbiorcy, na rozruszaniu jego ukrytych emocji czy wręcz zmuszeniu do odczucia określonych stanów. Nie chciałem uczynić z tego lekcji historii, zależało mi jedynie na tym aby widzowie poznali to co dane było doświadczyc innym.

D B Nie przypuszczam, aby początkowo reakcja aktorów na propozycję wystawienia tej sztuki zawierała jakikolwiek określony stosunek do jej pochodzenia oraz tematu.

B H Najpierw było zaskoczenie. Po prostu wiele znaczeń nic im zupełnie nie mówiło, 13 grudnia - co to takiego? Tak więc cztery pierwsze tygodnie prób poświęciliśmy analizie i badaniom realiów dotyczących przedstawienia. Oglądaliśmy filmy z demonstracji, czytaliśmy dużo starając się poznać życie w dzisiejszej Polsce z wielu różnych stron. Na czym polegały próby? Chodziło przede wszystkim o zrozumienie przez aktorów znaczenia poszczególnych fragmentów i scen. Po paru tygodniach można było dotrzeć już znaczne zaangażowanie z ich strony idące zresztą w parze z celnością interpretacji kolejnych sekwencji. Z początku ostrożne i niepewne kroki stawały się z czasem coraz mocniejsze na tym świeżo poznanym gruncie.

Bezpośrednio następującym problemem okazała się konieczność nawiązania kontaktu z publicznością, której przecież nie można przygotować do spektaklu robiąc z nią próby. Czasu na to nie mieliśmy zbyt wiele, bo zaledwie 58 minut trwania całości. Spróbowałismy więc nadać temu charakter dwustopniowy. Najpierw operując w kierunku zrozumienia sytuacji i rzeczy dziejących się na scenie, a następnie

myślenia już określonymi kategoriami funkcjonującymi w treści sztuki.

D B Co możesz powiedzieć o widowni pojawiającej się co wieczór na Twoich spektaklach? Wierzę, że znaczną jej część stanowią Polacy.

B H Uważam, że wszystkie widownie są podobne do siebie. Przykładem zwykle bywa ta pierwsza. A jeżeli chodzi o widzów ze środowiska polskiego to nie widziałem ich zbyt wielu. W najbliższą sobotę 23-go, czyli w "Dniu Czarnej Wstążki" zamierzam zaprosić przedstawicieli polskiej grupy etnicznej. Za darmo.

D B Za darmo?

B H Tak. Chcę aby to zobaczyli.

D B Czy czujesz jakąś osobistą więź z ludźmi żyjącymi na tamtym odległym skrawku Ziemi, z ich życiem, z ich problemami?

B H Nie. To znaczy nigdy dotąd nie odczuwałem z tymi sprawami żadnego związku. Sytuacja odwróciła się chyba w momencie gdy zacząłem czytać tłumaczenie pisane przez Marka. To zmusiło mnie do bardziej intensywnego myślenia. Tą siłą była poezja. Tłumaczenie okazało się naprawdę dobre. Zauważyłem, że w tym momencie zaczynam poznawać te wszystkie fakty, całą tę rzeczywistość w słowach poezji. To jest fantastyczne.

D B Czy nie wydaje ci się, że w duszach tych ludzi dzieje się coś niezwykle go, coś co pomaga im w utrzymaniu tego uporczywego ruchu naprzód, mimo pozorów cofania się?

B H Widziałem ostatnio wywiad z Wałęsą. To otworzyło mi oczy. Mnie i wielu innym ludziom. Na pytanie reportera CBC "Czy spodziewa się pan zmiany sytuacji w Polsce?"

- "Tak, tak oczywiście to wszystko się

zmieni"

- "Kiedy przypuszczalnie taka zmiana mogłaby nastąpić?"

- "Juz niedługo, w ciągu najbliższych dwustu lat"

Co mieliśmy w Kanadzie dwście lat temu? Nic. Chyba zaczynam rozumieć, że istnieje jakaś siła w człowieku, duch i wola walki, która codzienne życie, tak uprzywilejowane tutaj spycha na plan dalszy.

D B Czy w dalszej pracy zamierzasz pozostawać w kręgu tego typu spraw, mam na myśli problemy z kręgu zagadnień ludzkiego doświadczenia?

B H Tak. Robiąc ten spektakl nie zamierzałem wcale zwracać się tylko do osób zainteresowanych aktualną sytuacją w Polsce. Zależało mi na dokonaniu pewnego uogólnienia, uniwersalizacji. Rzeczą, która mnie pociągała w realizacji tej sztuki obok doskonałego materiału literackiego była także polska grafika. Moim zdaniem jest ona najlepszą na świecie (próbowałem wykorzystać kilka prac w naszym przedstawieniu). Ja nie mam pojęcia skąd biorą się te inspiracje, ale wiem jedno, że są to rzeczy po prostu wspaniałe.

Nie jestem absolutnie typem ustosunkowanym politycznie od tego co robię i w ogóle jestem ignorantem w tych sprawach, ale powiem ci, że dopiero po zrobieniu tego spektaklu, po wnikięciu w sferę spraw, które były mi dotąd obce zrozumiałem jak mało wiem.

Z reżyserem spektaklu
"The Restoration of Order"
Blake Heathcote'm rozmawiał
DARIUSZ L BARECKI

Proszę się rozejść bo użyjemy broni
uprzedzam że naboje nie są
ślepe, znajdą drogę do serca trafia
do przekonania proszę
się rozmyślić bo użyjemy siły

Stanisław Buraczak
Przywrócenie porządku

"PRZYWRÓCENIE PORZĄDKU" —
Reżyseria Blake Heathcote. Adaptacja
Marek Łukasiewicz.
Udział biorą Paul Gelineau, Heather
Hamilton, Brock Johnson, Kymne Patrick,
Julian Peters oraz Robert Robinson.

U C PLAYHOUSE (79a St. George St.)
12 - 24 sierpnia od wtorku do niedzieli,
o godz. 20.30
Piątek i sobota także o 23.00
Bilety w cenie \$ 6
978 - 6307

Sprawy dziejące się w Republice Salwador od lat zwracają uwagę całego świata, nic więc dziwnego, że powstał na ten temat film fabularny ze znanymi aktorami. Można by sądzić, że w tym wypadku krytyk filmowy powinien ustąpić miejsca komentatorowi politycznemu, bowiem to, o czym jest ten film, wydaje się ważniejsze od tego, jak jest on zrobiony. To prawda, ale wiemy też z doświadczenia, zwłaszcza my, Wschodnio-Europejczycy, że to, jak się coś pokazuje, w zasadniczy sposób określa to, co się pokazuje. A więc i dla krytyka znajdzie się tu coś do przegryzienia.

Siła filmu i fotografii jest ogromna. Niemal zawsze bezkrytycznie wierzymy temu, co widzimy.

Ale żeby dobrze widzieć, trzeba przede wszystkim wiedzieć. Weźmy dla przykładu sławne zdjęcie południowo-wietnamskiego oficera strzelającego z bliska w głowę związanego, przerazonego jenca. Jak ogromne oburzenie na całym świecie ono wywołało! (Tak jakby podobne i gorsze egzekucje nie były przeprowadzane przedtem i potem) Mordercy! Sadysty! Dość wojny! Amerykanie precz z Wietnamu! wołano. Owszem, większość z nas potępia morderców, sadystów, wojny, obce interwencje, ale mało kto wtedy wiedział, że zabijany na zdjęciu jeniec był komunistycznym komisarzem, który własnoręcznie wymordował całą rodzinę, z malenkimi dziećmi włącznie, przyjaciół owego strzelającego oficera - dowódcy policji. Czy ta wiedza, nie zmienia naszego stosunku do tego, co widzimy?

Zbrodniarz i sadysta od razu staje się mścicielem, którego trudniej już potępić. Spójrzmy prawdzie w oczy: ilu z nas, gdyby dostało w ręce - w warunkach wojennych naturalnie - mordercę swych najdroższych przyjaciół, ukochanych dzieci, zawahałoby się przed pociągnięciem za spust?

To wszystko nie jest proste. Ludzkość prawie od początków swego istnienia nie może ostatecznie zdecydować, kiedy wolno zabijać, a kiedy nie. Dawniej zasady były surowsze i już za drobną kradzież można było stracić głowę. Dzisiaj oszczędniej szafujemy ludzkim życiem. W większosci cywilizowanych krajów została już zniesiona kara śmierci. Dzięki Stalinowi i Hitlerowi definitywnie została skompromitowana tak zwana słuszna sprawa usprawiedliwiająca eksterminację całych narodów. Jedyna racja, jaka jeszcze pozostała niezakwestionowana, to, jak się wydaje, samoobrona. Ale i tu - o przeklenstwo! - pojawiają się wątpliwości. Jak odróżnić wśród splątanych w walce przeciwników tego, który się broni, od tego, który atakuje? Tu żadna, najprecyzyjniejsza nawet definicja nie wytrzyma próby życia.

Jestemy ciągle zdani na swe subiektywne, zawodne odczucia. Jedno, co możemy zrobić przed wydaniem sądu, to dokładne, wszechstronne i możliwie bezstronne zbadać całą sytuację.

Salwador pretenduje właśnie do takiego obiektywizmu i bezstronności. Potępia wszystkie zbrodnie, bez względu na to czy popełnia je reżim prezydenta Duarte, czy partyzanci. Jest scena, gdy partyzanci dokonują egzekucji schwytanych w walkach żołnierzy rządowych (w identyczny sposób, nota bene, jak na opisanym przed chwilą zdjęciu z Wietnamu), a bohater, amerykański dziennikarz, stojący, rzecz jasna, po stronie sprawiedliwości, woła do nich: nie róbcie tego, bo staniecie się tacy sami jak oni! Reżyser filmu nie informuje nas, czy jest to pierwsza tego typu egzekucja, czy ostatnia. Nie mamy żadnych podstaw, aby przypuszczać, że jest to odosobniony wypadek. A więc dlaczego "staniecie się"? A może oni już są tacy sami? Jaki jest powód, że świat nie wzywa do pomsty na tych partyzantach, jak to robił wobec owego wietnamskiego oficera? Czyżby chodziło znowu o słuszną sprawę?

Nie mam najmniejszych wątpliwości, że ilość zbrodni dokonanych przez reżim Duarte przewyższa ilość zbrodni partyzantów. Chcę tylko w tym miejscu zwrócić uwagę na wychodzące z worka sztydło. Bo autorzy filmu tak bardzo się rozpędzili w potępieniu dyktatury, że zapomnieli o logice, nie mówiąc już o sztuce. Przecież z tego, że Duarte jest zły, nie musi jeszcze wynikać, że jego przeciwnicy są dobrzy. Z tego, że Pinochet jest potworem, nie wynika, że Allende był mężem opatrnościowym. Chile. Po to, aby dostatecznie silnie znieprawdziwić Somozę, nie trzeba zaraz robić anioła z Ortegi, który go obalił, i przemilczać, że sandinisci likwidują wolną prasę i aresztują swych przeciwników. Podobne przykłady można długo mnożyć.

Na szczęście dla sztuki - oraz dla prawdy obiektywnej - wielu zdolnych twórców zbyt gorliwie chce naprawić świat.

Tak bardzo chcą, aby wszyscy byli dobrzy i żeby myśleli dokładnie tak samo jak oni, że na wszelki wypadek, aby nie wprowadzać niepotrzebnych wątpliwości u mało inteligentnych widzów, retuszują poltony w swych dziełach. W rezultacie powstaje obraz czarno-biały,

F I L M

RYSZARD BUGAJSKI

SALVADOR

NOTKA O AUTORZE

RYSZARD BUGAJSKI, lat 43, reżyser filmowy, pisarz, studiował filozofię na Uniwersytecie Warszawskim w latach 62-65, absolwent Wyższej Szkoły Teatralnej i Filmowej w Warszawie w dziedzinie reżyserii. Po studiach pracował jako asystent reżysera w filmie Krzysztofa Zanussiego "Iluminacja", reżyserował szereg sztuk teatralnych, w telewizji reżyserował sztukę Raymonda Chandlera "Hiszpańska Krew", współreżyserował sztukę "Kobieta i Kobieta" (z Januszem Dymkiem) oraz "Zajęcia dydaktyczne".

W zespole Andrzeja Wajdy "Studio X" stworzył swój jedyny pełnometrażowy film "Przesłuchanie", zakazany przez cenzurę po ogłoszeniu stanu wojennego.

W wydawnictwie podziemnym opublikował książkę "Przyznaję się do winy", wznowioną przez emigracyjną oficynę "Puls".

Na emigracji w Kanadzie od roku Stały współpracownik "Echa Tygodnia" od sierpnia 86 roku.

może nawet szlachetny w intencjach, ale fałszywy pod względem faktów i psychologii bohaterów. Dobrze znamy takie uproszczone myślenie i podporządkowanie prawdy publicystycznemu przesłaniu w produktach Made in Mosfilm.

Film ten właściwie powinien nazywać się USA, a nie Salvador, ponieważ to wyłącznie Amerykanie, zdaniem autorów, pociągają za sznurki, a Salwadorczycy jak podludzie, bezmyślnie wykonują ich polecenia. To prawda, Amerykanie popierają reżim Duarte, udzielają mu pomocy, przemykają oczy na rządy zbrodnie, ale czy to Amerykanie kastrują schwytanych partyzantów? Czy to Amerykanie odrąbują dzieciom ręce i nogi? Można oskarżać Związek Radziecki za to, co się stało w Polsce po 13 grudnia 1981 roku, ale prawdą jest, że to polscy milicjanci i wojskowi zabili górników w kopalni "Wujek", to polscy pracownicy służby bezpieczeństwa zamordowali księdza Popiełuszkę. Przerzucanie całej odpowiedzialności na Moskwę za to, co się dzieje w Polsce, jest tylko wygodnym chowaniem głowy w piasek. Ale tak właśnie postępują w stosunku do Waszyngtonu twórcy Salvador. A więc kolejne uproszczenie.

Wróćmy jeszcze do partyzantów ukazanych w filmie. Zdaniem wojskowych z ambasady amerykańskiej trzeba z nimi walczyć, ponieważ są to komunisty popierani przez Moskwę. A komunizm, jak wiadomo, lubi się rozprzestrzeniać. Nie wie tylko o tym nasz bohater, doświadczony w Wietnamie, Kambodży i kilku innych gorących miejscach globu dziennikarz amerykański.

nski. Razem z grupą fotografów i operatorów telewizyjnych udaje się do kwatery dowódcy partyzantów, który udziela im wywiadu stojąc na tle portretów Marksa i Lenina. Nasz dziennikarz, Richard Boyle, po powrocie do ambasady gorąco przekonuje pewnego zawziętego pułkownika, że przeciwnicy prezydenta Duarte to zwykli chłopcy, kobiety i dzieci, walczący o wolność i demokrację. Żadnego śladu Związku Radzieckiego nie wykrył. Na dowód pokazuje zdjęcia uzbrojenia, wśród którego nie ma ani jednego karabinu typu kalasznikow (oczywiście zdjęcia dowódcy na tle Marksa i Lenina nie zrobił, bo zapomniał albo nie wydało mu się to istotne).

Czy naprawdę tak samo myślą autorzy filmu? A może robią z biednego dziennikarza goniącego rozpaczliwie za zarobkiem, a także widza, zwykłego, za przeproszeniem, wala? Czy nie pokazano przypadkiem przybyłym dziennikarzom tylko tego, co chcieli pokazać? Gdzie się podziła ich profesjonalna dziennikarska czujność i podejrzliwość? Swoją drogą to, że partyzanci nie posługują się kalasznikowami, też o niczym nie świadczy. Partyzanci afgańscy mają głównie radziecką, a nie amerykańską broń, a Stany Zjednoczone nie wypierają się tego, że im udzielają pomocy. Czy jest coś wstydlivego w tym, że się popiera walkę o wolność i demokrację?

Zresztą sam Związek Radziecki otwarcie przyznaje, że udziela pomocy ruchom "narodowo-wyzwoleńczym"; nie wymienia tylko z ostrożności ich nazw. Doświadczenie nas uczy, że gdziekolwiek na świecie pojawi się grupka rzeczywistych lub pozornie skrzywdzonych, gotowa obalić proamerykański rząd, od razu tam się pojawia pomocna dłoń Kremla. No więc jak to jest? Czyżby tam razem Wielki Brat opuścił swych małych braci w potrzebie?

W czasie gwałtownej polemiki naszego dziennikarza z pracownikami ambasady amerykańskiej, używają oni argumentu, że gdyby Stany Zjednoczone wycofały swe poparcie dla Duarte, komunisty zrobiliby dziesięciokrotnie gorsze jatki. Argument jest rzeczywiście naiwny, reżyser nawet nie trudzi się, by z nim polemizować, ale pomyślny, czy los krajów, w których komunisty doszli do władzy siłą, może nas napawać optymizmem? To, że trzeba walczyć z Szatanem, wiedzą wszyscy, ale nie wszyscy jeszcze wiedzą, że nie należy go wypędzać Belzebubem.

Wiele trudu włożyli twórcy filmu w to, aby widz był przekonany, że ogląda prawdę, całą prawdę i nic tylko prawdę. Richard Boyle jest postacią autentyczną, współautorem scenariusza. Na obraz nakładane są napisy informujące o dokładnym czasie i miejscu oglądanej akcji, a także podające nazwiska i funkcje występujących postaci - tak jak to się robi w filmie dokumentalnym. Ale zdjęcia do filmu były kręcone w Meksyku, a nie w Salwadorze, a postacie są odtwarzane przez znanych aktorów. Całe to dążenie do autentyczności za wszelką cenę, przy tylu uproszczeniach i naiwnościach, uważam za mocno pretensjonalne, żeby nie powiedzieć, nieuczciwe. Ale jest w tym filmie wiele scen wstrząsających, wspaniałych, robiących duże wrażenie. Na pewno warto zobaczyć Salvador, pod warunkiem jednak, że z dużym dystansem i krytycyzmem.

Na koniec cisnie mi się pytanie zasadnicze: a dlaczego nie ma w kinach filmu pod tytułem AFGANIS-TAN?

SALVADOR Scenariusz Oliver Stone & Richard Boyle. Zdjęcia Robert Richardson. Reżyseria Oliver Stone. Produkcja Gerald Green & Oliver Stone. Muzyka Georges Delerue. Występują James Woods, Jim Selushi, Michael Murphy, John Savage, Elpidia Carrillo, Cindy Gibb. Wytwórnia Hemdale Film Corporation.

ODCINEK 10

9 Osobowosc - personal suitability (lub *personality*) Przepis stanowi, że na podstawie rozmowy - *interview* - przyznaje się punkty kandydatowi na imigranta i osobom pozostającym na jego utrzymaniu za *personal suitability to become successfully established in Canada* Czyli za taką osobowosc, która daje imigrantowi szansę na powodzenie w urzędzeniu się w Kanadzie

Rozmowa - *interview* - ma być specjalnie przeprowadzona w celu postawienia takiej diagnozy, a jej przebieg ma odzwierciedlać cechy osobowosci, które władze kanadyjskie, a raczej kanadyjscy ustawodawcy, z sobie wiadomych powodów uznali za sprzyjające imigranciemu sukcesowi

O jakie cechy osobowosci chodzi? Punkt 9 wymienia kolejno zdolność przystosowywania się, motywację, inicjatywę, zaradność i "inne podobne cechy"

Kłopot z tym, że żadna luźna rozmowa nie jest w stanie "wykryć" jakichkolwiek ludzkich cech w sposób obiektywny, zwłaszcza, gdy prowadzący *interview* nie jest specjalnie wykształconym psychologiem klinicznym Psychologia współczesna dysponuje całym szeregiem obiektywnych testów, mierzących najrozmaitsze cechy osobowosci Istnieją oczywiście sprawdzone testy psychologiczne, pozwalające ustalić - z grubszą, - czy dana osoba jest "zaradna", jakiego rodzaju i jak silną ma motywację, lub czy jest wyposażona w "inicjatywę" Ale urzędnicy imigracyjni ani nie mają zazwyczaj fachowego przygotowania psychologicznego ani nie posługują się (kosztownymi) testami

Oraz - uwaga - nie mają normalnie zbyt wielu możliwości sprawdzenia, czy to co im opowiada delikwent dokładnie pokrywa się z faktami, zarówno z faktami z biografii delikwenta jak i z tym, co on sobie naprawdę w danej chwili myśli

A jednak paragraf 9 o "sprawdzeniu" osobowosci kandydata przez urzędników imigracyjnych jest ważny

Mecenas January

PRAWO I TY

KANADYJSKIE PRZEPISY IMIGRACYJNE SYSTEM PUNKTOWY

(WYTNIJ I ZACHOWAJ)

dla każdego, komu naprawdę zależy, by się osiedlić w Kanadzie Ważny jest dlatego, że za "osobowosc" można zarobić do 10 punktów A 10 punktów może zawazyć na tym, czy się uzyska potrzebne minimum czy nie, a w konsekwencji na powodzeniu czy klęsce całego przedsięwzięcia

Punkty za "osobowosc" ważne są zwłaszcza dla tych osób, które nie mają dobrych szans na punkty z innych paragrafów, na przykład za wiek, wykształcenie, języki, czy lata praktyki zawodowej

Co więc radzić kandydatom na imigrantów? Przede wszystkim powinni sobie uświadomić, że rozmowa - *interview* - jest bardzo ważna

Po drugie - żeby pamiętać o tym, że - jest to dowiedziony fakt z dziedziny psychologii społecznej - spotykając nieznanego każdy człowiek szybko, na ogół, wyrabia sobie postawę wobec tej nowej w jego życiu osoby i zaczyna ją lubić albo nie To zaś z kolei wpływa - w dużej mierze podświadomie - na cały stosunek do tej osoby W przypadku urzędnika imigracyjnego może go nawet skłonić do bardzo przychylnego lub wręcz wrogiego interpretowania innych paragrafów przepisów imigracyjnych A więc, jeśli nas urzędnik imigracyjny polubi, jeśli wywrzemy na nim dobre wrażenie, to może to być warte nawet znacznie więcej, niż 10 punktów z paragrafu 9

Jak sprawić, żeby nas polubiono, żebyśmy wywarli na kims dobre wrażenie? Niestety, wątpliwe czy nawet cała książka mogłaby tego skutecznie nauczyć, czegoż więc się spodziewać po krótkim tekście gazetowym Ale pokusmy się choćby o ogólne wskazówki

Polska kultura jest gałęzią kultury zachodniej z kanadyjską jest więc bardzo spokrewniona, mimo wielu różnic Co więc w Polsce wywołuje dobre wrażenie i tutaj powinno mieć podobny efekt, z pewnymi wyjątkami

Ciąg dalszy za tydzień

GDZIE "ECHO" MA SIĘ ZAMIAR WYBRAĆ W TYM TYGODNIU CO I PAŃSTWU ZROBIĆ RADZI

20 VIII - 26 VIII.

MUZYKA

22 VIII - na stadionie CNE - Exhibition odbędzie się koncert popularnej piosenkarki - Whitney Houston Bilety rozprowadzają ośrodki BASS Dodatkowe informacje 872 - 2277

23 VIII - tydzień obfituje w ciekawe wydarzenia muzyczne W Kingswood Theatre (Wonderland) występować będzie znany angielski zespół - Eurythmics ze swoją kontrowersyjną piosenką - Annie Lennox

26 VIII - jeszcze raz na stadionie CNE w serii "Koncertów letnich" zobaczą Państwo sławy muzyki rockowej - Eltona Johna

xxx Zostały przyznane muzyczne nagrody publiczności "Casby" W kategorii najlepiej zapowiadającego się zespołu roku pierwsze miejsce zajął Chalk Circle, w którym na instrumentach klawiszowych gra nasz rodak - Tad Winklarz

xxx Na liście przebojów radia q107 - pierwsze miejsce niepodzielnie zajmuje płyta Petera Gabriela - "So"

FILM

xx Miłośnicy horroru z pewnością nie przejdą obojętnie obok najnowszego filmu kanadyjskiego mistrza grozy - Davida Cronenberga, twórcy mroźnego krew w żyłach filmu - "Shivers" - "The Fly" Tytuł nie wymaga szczególnego komentarza

xx Nastassia Kinski powraca na ekrany kin w filmie "Spring Symphony", projekcję którego rozpoczyna w tym tygodniu Cineplex Odeon

xx W sprzedaży już znajdują się karnety na kanadyjskie "Konfrontacje" - Festival of Festivals W tegorocznym programie zapowiadane są bardzo ciekawe premiery filmowe - w tym ostatni film Andrzeja Tarkowskiego - "The Sacrifice" Festiwal rozpoczyna się 4-ego września, a trwać będzie przez 9 dni

xx W Bloor Cinema rozpoczyna się projekcja rewelacyjnego filmu Laurie Anderson - najbardziej intelektualnej kompozytorki i piosenkarki amerykańskiej XX-go wieku Film, do którego muzyka znajduje się na płycie o tym samym tytule "Home of the Brave" - został w całości zrealizowany przez piosenkarkę Zobaczyc trzeba koniecznie - gwarantujemy szczególnie artystyczno-muzyczno-filmowe przeżycie

INNE ATRAKCJE

xx W centrum handlowym "Woodbine Centre" - Hwy 27 i Rexdale Boulevard przez cały tydzień otwarte jest miniaturowe wesołe miasteczko - doskonała atrakcja dla dzieci, rodzice przy okazji mogą spokojnie zrobić zakupy

xx W Ontario Science Centre trwa Festiwal Jedzenia Przewidziane są pokazy przygotowywania potraw z różnych stron świata, projekcje filmowe i wiele innych atrakcji

TEATR

xx 26-go w O'Keefe Centre odbędzie się premiera musicalu znanego Państwu z filmu o tym samym tytule "Singin' in the Rain" Przedstawienie zrobiło furorę na Broadway'u Bilety w cenie 22 50 - 37 50 \$

O czym spieszy poinformować Państwa Wasz rozspiewany w deszczu - Z B czyli ZACIEKŁY BYWAŁEC

Miasto Toronto

ZMIANA TERMINU ZBIÓRKI ŚMIECI ŚWIĘTO PRACY

Poniedziałek, 1 września 1986

W poniedziałek, 1 września NIE BĘDZIE zbiórki śmieci

Poniedziałkowa zbiórka (1 września) odbędzie się we wtorek 2 września

Wtorkowa zbiórka (2 września) odbędzie się w środę - 3 września

Ponadto NIE BĘDZIE zbiórki gazet i większych przedmiotów w środę - 3 września

Stare gazety i większe przedmioty będą odbierane w dniu srodowej zbiórki - 10 września

PRZYPOMNIENIE W Toronto znajduje się 17 punktów składowania szkła i metali W czerwcu zebrano 369 ton gazet, 46 ton szkła i 8 ton cynfoli

Po dalsze informacje proszę telefonować pod nr 392 - 7742

PROSZĘ NIE WKŁADAC POTŁUCZONEGO SZKŁA I INNYCH OSTRYCH PRZEDMIOTÓW W PLASTYKOWE TORBY ZE ŚMIECIAMI

R M Bremer, P Eng, F I C E
Commissioner of Public Works

R CHOLKAN & CO LIMITED • REALTOR

REAL ESTATE APPRAISALS MORTGAGES INVESTMENTS

2336 BLOOR STREET WEST TORONTO ONTARIO M6S 1P3 (416) 763 5555

KOSMETYCZNY BIZNES w centrum Bloor West Village (Bloor i Jane) w pełni wyposażony gabinet kosmetyczny plus manicure i pedicure Nowoczesne urządzenie (łóżko do opalania) niski czynsz Wysoki obrót Duży potencjał dla energicznej pracownicy osoby

Cena \$ 32 900
Royal York i Queensway Pięknie nowoczesne jedno wiony 3 sypialniowy dom Duże pokoje 3 łazienki ładnie zagospodarowany ogródek Skylight w hallu duża kuchnia Ściany wyłożone drewnianą boazerią

Cena \$ 149 000
OPEN HOUSE sobota 23 sierpnia od godz 1 do 4

Brown s Line i QEW Dobra inwestycja! 1 sypialniowe mieszkanie w polskim budynku Dobra komunikacja Plaża obok budynku Mieszkanie wynajęte

ELŻBIETA KAUPE
Representative

ELŻBIETA KAUPE
Representative

CENTAUR

453 St - Francois-Xavier Vieux Montreal H2Y 2T1

Rezerwacje.

288 - 3161

TEATR NOWY POSKu

Z LONDYNU

na zaproszenie Stowarzyszenia Polskiego w Montrealu

ROMAN BRANDSTAETTER

MILCZENIE

reżyseria TADEUSZ LIS

Obsada

Jerzy Ponilowski - JANUSZ GUTTNER, Irena, jego żona - DOROTA ZIĘCIEWSKA, Wanda, jego córka z poprzedniego małżeństwa - JOANNA KAŃSKA, Feliks Witowicz, prokurator - DANIEL WOŹNIAK, Piotr Niedzicki - GRZEGORZ STACHURSKI.

Rzecz dzieje się w roku 1951 w Warszawie

SZTUKA W 3 AKTACH

Dramat "Milczenie" Brandstaettera grano w 78 teatrach Europy, Australii i Stanów Zjednoczonych, między innymi w Paryżu, Wiedniu, Los Angeles, Amsterdamie, Stuttgarcie, Sztokholmie, Londynie i Oslo Prapremiera sztuki odbyła się w roku 1958 w Wiedniu Na krótki okres ukazała się na scenie Teatru Wybrzeża w Gdansk, po czym została zdjęta przez cenzurę W tym samym okresie "Milczenie" zostało wystawione przez Polski Teatr ZASP w Londynie

Rzecz dzieje się w 1951 r w Warszawie Specyficzne warunki polityczne - epoka stalinizmu - określają postępowanie bohaterów sztuki, którzy w atmosferze strachu zmuszeni są do podejmowania trudnych decyzji moralnych Uniwersalność i aktualność problemu - wpływ polityki na jednostkę - zdecydowały o wystawieniu tej sztuki przez Teatr Nowy POSKu Na zaproszenie Teatru Nowego sztukę tę reżyseruje znany w Polsce, szczególnie z reżyserii spektakli telewizyjnych, ale i także teatralnych Tadeusz Lis ("The Polish Daily", 13 lutego 1986 r)

MODA

Powracają jak zwrotka piosenki w każdym upalnym sezonie Bermudy! Wzorzyste wściekle dla panów, dla Pan w wersjach militarnych, obcisłej czy obszernej, zbliżonej niemal do modelu - spódnica-spodnie. Nosi się je z trykotami, zakietami czy luznymi koszulami. Przebojem sezonu są obcisłe bermudy (pierwotnie model zaprojektowany dla rowerzystów

Halka Siermęga

WIATR I NERWY

Sztuka leczenia ludzi jest tak stara jak człowiek. Oczywiście przeszła wiele ewolucji od aplikowania leków w rodzaju wysuszonej i sproszkowanej zaby, pomieszanej ze spalonymi włosami np kota, do przeszczepienia serca. Zmieniała się ona tak jak zmieniał się człowiek, wstępując - tak jak to dziś ma miejsce - na doprawdy imponujące szczyty genialnych wprost osiągnięć na wszystkich polach.

Dlaczego więc miałaby z tego postępu być wyłączona medycyna, której odwiecznym patronem pozostaje bog Eskulap ze swym symbolem - węzłem?

Warto przypomnieć sobie jak to niegdyś bywało. W starych księgach i pergaminach przechowało się do dziś wiele różnych wspomnień, przepisów, zaleceń i metod leczenia, przyczyn powstawania chorób, sposobów przyrządzania różnych "cudownych driakwi" w skład których wchodzić musiała przynajmniej szczypta proszku z rogu "jednorozca". Dla objaśnienia należy tu zaznaczyć, iż było to legendarne zwierzę w rodzaju konia, mające na czole sterczący na wprost długi, ostry i skręcony na kształt sruby róg. Skąd przodkowie nasi brali ten właśnie róg do preparowania tejże "driakwi" - kronikarze milczą. Ponieważ zwierzę takie nie istniało, stąd prosty i logiczny wniosek, iż lekarstwo to było zwykłym oszustwem, nabieraniem cierpiących pacjentów przez nieuczciwych "cyrulików" i "prowizorów". Nic nowego pod słońcem - dziś również trafiają się tacy i

to niewiele od tamtych czasów pod tym względem się zmieniło.

Wiele rzeczy jednak i zjawisk, zarówno wówczas jak i dziś było i jest swego rodzaju tajemnicą w zakresie tak imponująco posuniętych w przod nauk medycznych. Nie trzeba na to na przykład lekarza, żeby stwierdzić, iż silny wiatr bardzo ujemnie wpływa na stan nerwowy człowieka. Po prostu mówiąc, diabli wiedzą skąd to wypływa, fakt jednak pozostaje faktem niezbitym, iż w czasie silnych wichrow wiele osób czuje się dziwnie podrażnionymi, podekscytowanymi, nie może sobie, jak się to mówi, znaleźć miejsca, nie może spać, denerwuje się z powodu byle głupstwa, łatwo złości i wybucha z łada powodu. Tak było niegdyś i tak jest do dziś.

Oczywiście różni mądrzy luminarze nauk medycznych tak i owak tłumaczyli to, ale raczej bez przekonania i do zdecydowanych konkluzji na ten temat jeszcze nie doszli. A jak tłumaczyli sobie ten wpływ wiatru na psychikę człowieka cyrulikowie z minionych wieków?

Jak to wyglądało dawniej, na przykład w czasach starożytnego Egiptu, Babilonu, Assyrii, Chin, po tym zaś w Grecji i Rzymie - nie wiem i nie mam pojęcia. Jakies ślady może się z tamtych czasów zachowały, nie dane mi jednak było na nie natrafic. Zdecydowane wyjaśnienie, oparte, jak zaznaczono na naukowych podstawach, znalazłem dopiero z okresu stulecia nie tak odległego, bo tylko sprzed mniej więcej trzydziestu lat. W pewnej księdze medycznej z połowy XVII wieku dość obszernie potraktowano sprawę wpływu "wichrow, wiejących na osobowość człowieka".

Nie będę przytaczał całego wywodu, długiego i gęsto naszpikowanego łaciną, lecz ograniczę się do przytoczenia klasyfikacji niektórych wiatrów odnosnie ich skutków.

Posłuchajmy więc jak to wyglądało w opinii medyków siedemnastowiecznych.

"Wiejące od strony południowej wichry mają wysoce szkodliwy wpływ przede wszystkim na głuchotę nawiedzonych, których to dolegliwość znacznie pomniejsza. Wicher od północy wiejący, daje błogosławionny wpływ tamże, ale za to szkodzi znacznie pozostającym w suchotach ludziom. Południowy jest dodatni w skutkach dla tych ostatnich, jako że rozluźnia (?) chorem i cierpiącym flegmę. Zaleca się więc panom medykom forsować znacznie leczenie głuchotą nawiedzonych gdy wiatr północny wieje (zwany Boreaszem), suchotników zaś gdy południowy".

Domyslać się należy, że zdania biorących udział w konsyliach medyków z tamtych czasów były tak jak i dziś przeważnie podzielone. Pewnie tak samo jak i dziś tak i wówczas łapali się oni za guziki zupnow czy tam czegoś innego co nosili na sobie. Nasi luminarze medycyny nie zmienili się pod tym względem wiele i potrafią równie zawzięcie się wyklócać jak ich poprzednicy i tak jak oni sypać obficie łacińskimi słowkami i terminami.

Dzisiaj o wpływie wiatrów na głuchotę i suchoty się nie mówi - bo niby co może mieć wspólnego przysłowiowy piernik z wiatrakami, faktem jednak pozostaje niezbitym, jak już zaznaczyliśmy, że na nasz stan nerwowy działają one bardzo znacznie i wybitnie.

Miejmy nadzieję, że i to kiedyś, może już niedługo, zostanie dokładnie ustalone i wyjaśnione, skoro sztuka medyczna doszła do tego, że może wymienić jedno serce na drugie, prawda?

Czekajmy więc cierpliwie i denerwujmy się dalej, gdy wiatr wieje. Innego wyjścia nie ma. Może lek na to otrzymamy już wkrótce?

Rozwiązanie krzyżówki Nr 200

POZIOMO

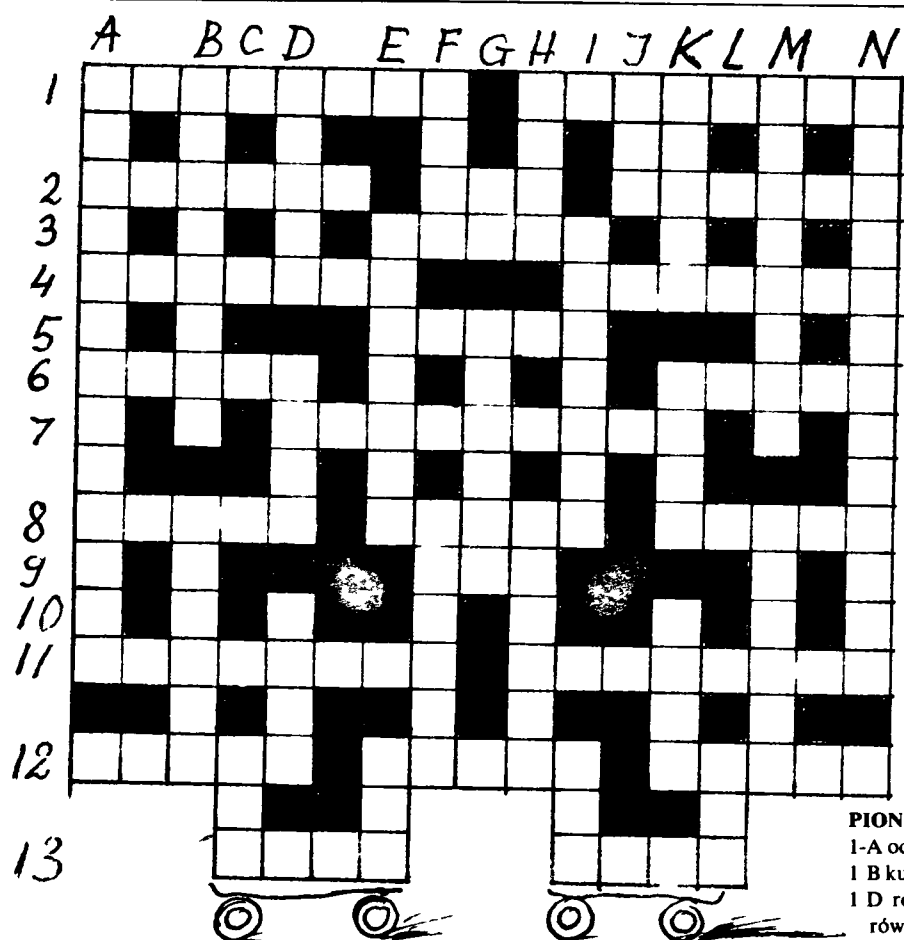
1 A STEP 1 F KORAN 1 L PIUS 2 A ANATEMA 2 I MARUDER 3 A KABANOS 3 I TANKRED 4 F SELER 5 C WIATR 5 I TATRY 6 A IDI 6 G BOY 6 M MEA 7 C DERKI 7 I DAMKI 8 A REA 8 G ALA 8 M ALI 9 C MORS 9 J KAIN 10 E AZS 10 I WEK 11 B AKT 11 L REN 12 A KABOTYN 12 I KORWETA

PIONOWO

1 A SPADKOBIERCA 1 D PYTIA 1 F KOMPOST 1 H RA 1 J NIAGARA 1 L PLUSK 1 O STRADIVARIUS 3 C BAWIDAMEK 3 G SERBIA 3 I TETYDA 3 M RZYMIANIE, 5 E AURORA 5 K TOMBAK 9 F SZAFY 9 J KENDO 11 BAGA 11 D TŁO 11 HOB 11 L ROW 11 N NET

KRZYŻÓWKA Nr 201

na wrotkach

PIONOWO

1-A odtworzenie stanu pierwotnego
1 B kumoterstwo popieranie krewnych
1 D reklamowe zdjęcia z filmu, aktorów
1-F znany uniwersytet p/n amerykański
1-H japońska firma produkująca sprzęt elektrotechniczny
1 K sławny lutnik włoski
1-M demoralizacja upadek obyczajów
1 N współstnienie
2-G bohater filmu science-fiction
3-E toreador główna postać corrido (ludzka sic!)
3-I część obiadu przystawka
5-G popularny polski piłkarz
6-D może być dyplomatyczna
6-K np na ugorze

POZIOMO

1 A zwierzęta Dalekiej Północy
1 H niby pistolet
2 A gminnie okrycie wierzchnie
2-F roślina i włókno naturalne
2 J przed Wigilią w wannie
3-E pół-Indianin
4-A rosyjskie imię żeńskie
4-I zapal energia brawura
5-E pakunek węzeł rzeczy w płachcie
6-A 12 sztuk
6-K koneserskie danie
7-D kieruje działem szpitala

8-A element tradycyjnej studni
8 E większa od potoku
8 K uczeń seminarium kleryk
9 F anglosaska miara powierzchni
11 A amerykański krokodyl
11 H stolica Liberii
12 A kształtuje opinię publiczną
12 E smaczny ptak wodny
12-K składnik amerykańskiego śniadania
13 C słowiczy śpiew
13-I alkoholowy napój z rumu z dodatkami

PACZKI DO POLSKI

przez

POLIMEX2053 DUNDAS ST W, TORONTO, ONT M6R 1W8
TEL. 537-7914**UWAGA MISSISSAUGA I OKOLICE
POLIMEX FORWARDING INC**1575 SISMET RD UNIT 7, MISSISSAUGA, ONT
TEL. 624-1965**OFICJALNY PRZEDSTAWICIEL**

P • PACZKI • SAMOCHODY • LEKI •
• MASZYNY ROLNICZE • SPRZĘT
GOSPODARSTWA DOMOWEGO • BONY
DOLAROWE itp

**FIRMA PRZEWOZOWA
JANOSIK**

Poleca swoje usługi w zakresie przewozu osób na linii
TORONTO - MIRABEL - TORONTO
jak również na Stefana Batorego
Telefon Toronto - 247 - 0817
**UMIARKOWANE CENY, SPECJALNA ZNIŻKA
DLA RODZIN**

192 203

**UWAGA POLONIA W KANADZIE I USA
WYPRZEDAŻ — OKAZJA**

Wyprzedaz nowych polskich płyt gramofonowych i książek 3 PŁYTY - JEDYNIE za \$ 10 00 Ponad 20 tys płyt do wyboru Elementarz Frłskiego - \$ 4 00, KUCHNIA POLSKA \$ 20 00, Sztuka Kochania \$ 10 000 i inne
Wysyłamy również PACZKI DO POLSKI - do każdej paczki ponad 10 kg - DODAJEMY ZA DARMO jedną polską płytę

MIKE LATEK, 3992 Fraser Str, VANCOUVER, B C., TEL. (604) 872-1747, (604) 462-9106
WYŚLIJ PACZKĘ D ZIŚ - JUTRO MOZE BYC ZA PÓŹNO

199

UWAGA!**OSOBY ZAPRASZAJĄCE KREWNYCH
Z POLSKI NA WIZYTĘ W KANADZIE**

**ZALATWIAJĄC UBEZPIECZENIE CHOROBY DLA WIZYTATORA
W POLSKIM BIURZE PODRÓŻY SAVE-O-WAY, KOSZT
ZAPROSZENIA—POTRZEBNEGO DO UZYSKANIA PASZPORTU WYNIESIE WAS**

TYLKO:

\$10.00

Po bliższe
informacje
proszę dzwonić
532-3042

SAVE-O-WAY
OVERSEAS SERVICES

331 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. M6R 2M8
Szybko i sprawnie wysyłamy do Polski i na cały świat lekarstwa,
paczki morskie i lotnicze oraz pieniądze i artykuły domowe —
tanie przeloty do Polski czarterami „LOT”

**PACZKI
do
POLSKI**

Enterprises Ltd.

121 Roncesvalles Ave, Toronto TEL. 531 - 8786

CENTRUM USŁUG DLA POLONII firmy PIAST oferuje:

- paczki lotnicze (4 do 14 dni) od \$ 4 90 za kg bez jakichkolwiek dopłat
- paczki morskie EXPRESS MORSKI (5 do 8 tygodni) od \$ 2 40 za kg bez jakichkolwiek dopłat
- owoce cytrusowe, mleko w proszku, świeże wędliny oraz ok 50 gotowych zestawów standardowych pakowanych na zamówienie w Europie (dostawa w 2 do 4 tygodni)
- wysyłkę pieniędzy, CASH do rąk przekazy na konto
- wysyłkę samochodów (odbiorca w Polsce nie płaci cła),
- bilety lotnicze, wize, zaproszenia,
- ubezpieczenia odwiedzających
- na życzenie pakujemy paczki i odbieramy z domu

No 602 Netto 5 kg \$ 39 00

Pełnotłuste holenderskie mleko w proszku 10 x 0 5 kg

No 603 Netto 4 6 kg \$ 46 00

MILUPA witaminizowane mleko w proszku dla niemowląt 3 x 1 0 kg

Wielowitaminowa odżywka jabłkowa 2 x 200 g

Wielowitaminowa odżywka pomarańczowa 2 x 300 g

Wielowitaminowa odżywka bananowa 2 x 300 g

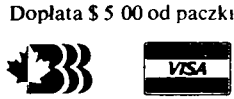
No 605 Netto 5 2 kg \$ 37 00

Pełnotłuste holenderskie mleko w proszku 2 x 1 8 kg

Skondensowane mleko w puszcze do rozcienczenia 3 x 410 g

Smetana naturalna 2 x 170 g

* Towary pakowane w puszkach Dopłata \$ 5 00 od paczki
* Expresowa dostawa
* Ceny w dolarach kanadyjskich
* Pełne ubezpieczenie

**NEW YORK LIFE INSURANCE
COMPANY**

FINANCIAL PLANNING - UBEZPIECZENIA
Life Insurance - na życie • Disability - chorobowe
• Mortgage - hipoteczne • Business - handlowe
• RRSP, Annuity - emerytury
SOLIDNIE, TANIO I SZYBKO
Po bliższe informacje proszę dzwonić

Andrzej Krysiak
TEL Biuro 226-6515, dom 247 - 8326

180-

**TADEUSZ GWIAZDA
SELESMAN**

HUMBERVIEW MOTORS INC
3200 Bloor St West

Oferuje nowe i używane samochody
m-ki Chevrolet oraz Oldsmobile

Udzielam wyczerpujących informacji również
telefonicznie Bus 236 - 1011, Res 823 - 0327

**HALINA
BARANOWSKI
M.A./A.I.C**

Ubezpieczenia wszelkiego rodzaju
Biuro 622 - 1115, dom 746 - 5270

**ZARZĄD ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA
POLSKIEGO W KANADZIE
ORGANIZUJE
KURS PEDAGOGICZNY**

w Ośrodku Rekolekcyjnym OO Oblatów-Mississauga
1817 Blythe Road

w dniach od 15 do 22 SIERPNI br

Zgłoszenia proszę kierować na adres Związku -
288 Roncesvalles Ave, Toronto, Ont M6R 2M4

Po informacje proszę się zwracać -
W PERKOWSKA - tel 967-0918
D SZNAJDER - 225-5682

194 196

**EVA Electronics
MIROSLAW STEFANSKI oferuje komputery****IBM-PC-XT COMPATIBLE**

• wysokiej jakości • obsługa w całej Kanadzie
ceny nie do pobicia • fachowa porada na temat
oprogramowania (software)

TEL (416) 749 - 7728

**Andrzej
z Warszawy**

MISTRZ FRYZJERSTWA DAMSKIEGO
Laureat nagród w Paryżu, Wiedniu, Hamburgu,
współpracujący ze słynną francuską firmą kosmetyków

"PERMA"

zaprasza wszystkie Panie do
HIGH PARK BEAUTY SALON
1547 Bloor St West (na zbiegu od Dundas)

TEL 535-6372

156-182

**COSTI-IIAS
Agencja Usług Społecznych
dla Imigrantów**

prowadzi bezpłatne poradnictwo w języku polskim dla
kobiet ze średnim i wyższym wykształceniem
zawodowym Porady obejmują

- * pomoc w uzyskaniu tłumaczeń i ewaluacji dokumentów,
- * pisanie resume oraz podanie o pracę
- * ocenę posiadanych kwalifikacji i ustalenie celu odnosnie zawodu
- * informacje co do wymaganych kwalifikacji w poszczególnych zawodach, możliwości zatrudnienia i sposobów szukania pracy

Prosimy dzwonić do J GĄSZYŃSKIEJ -
TEL (416) 534 - 8437

COSTI-IIAS IMMIGRATION SERVICES
1260 Dufferin St M6H 4C3

(w budynku Wallace Emerson Community Centre -
koło Dupont St)

**PHOTO
GLINSKI**

Wszelkiego rodzaju
usługi
fotograficzne

 252 - 9934

PRZYJDŹ
Z TYM OGŁOSZENIEM
DOSTANIESZ 30%
ZNIŻKI

ECHO TYGODNIA
już do nabycia
w Knob Hill Farms
na Lansdowne
w kiosku z gazetami!

i
W
Sunnys

Fish'n Chips,
1598 Queen Str. West
tel. 539 - 1552

SPORT

WIADOMOŚCI AGENCYJNE

* Tenisowy turniej Player's International rozegrany w Toronto zakończył się zwycięstwem Borisa Beckera (RFN) który w finale gry pojedynczej pokonał Stefana Edberga (Szwecja) 6-4 3-6 6-3 W deblu para amerykańska Hooper Leach pokonała Beckera i Zivojinovica 6-7 (3-7) 6-3 6-3

* W Kolonii (RFN) odbył się z udziałem Polaków tradycyjny turniej lekkoatletyczny Mobil Grand Prix W biegu pan na 100 metrów przez płotki Bułgarka Donkova ustanowiła nowy rekord świata z czasem 12,29 sek poprawiając rekord Grazyiny Rabsztyń W biegu na 200 metrów Ewa Kasprzyk była druga z czasem 22 46 sek Wygrała Ashford z USA z wynikiem 22 31 W biegu na 400 metrów Genowefa Błaszak była trzecia z czasem 50 66 Wygrała Leatherwood z USA z wynikiem 50 56 sek Drugie miejsce w biegu na 100 metrów zajęła Marian Woronin z czasem 10 17 sek Wygrał reprezentant Nigerii Imoh z czasem 10 12 sek

* Renaldo Nehemiah został dopuszczony po czteroletniej przerwie do startów z amatorami Nehemiah jest sprinterem płotkarskim posiada rekord świata na dystansie 110 metrów przez płotki

* Barbara Kotowska mistrzynią świata w pięcioboju no wczesnym z Montrealu nie obroniła tego tytułu podczas mistrzostw rozegranych w Włoszech zajmując dopiero 45 pozycje Wygrała Kisteliewa (ZSRR) Najlepsza z Polek okazała się Anna Bajan która zajęła wraz ze Szwedką Larsson 8 9 miejsce Drużynowo Polki były jedenaste

* W Londynie rozgrywany jest mecz szachowy o mistrzostwo świata pomiędzy Anatolijem Karpowem i Garrym Kasparowem

* Wyciągi samochodowe Formuły 1 poraz pierwszy rozegrano w kraju bloku wschodniego Miało to miejsce w Budapeszcie Warto przypomnieć iż jakiegoś dziesięć lat temu Eugeniusz Pach dziennikarz TVP rzucił hasło budowy toru dla samochodów tej formuły w Poznaniu W Polsce sprawa ucichła ale przy okazji okazało się, iż nasi branżowcy umieją wykorzystać

wac dobre pomysły i liczyć w kolorze zielonym

* Bogusław Mamiński został ukarany przez Polski Związek Lekkiej Atletyki i nie został Takim enigmatyczny wniosek można wysnuć po ostatecznej decyzji PZLA powziętej 5 sierpnia Przypomnę iż niedawno wicemistrz świata w biegu na 3000 m z przeszkodami został na rok zdyskwalifikowany po niezbyt formalnych pospiesznych postanowieniach Zarządu związku w pełnym składzie zawiesił karę dyskwalifikacji na dwa lata

* Znakomicie spisali się piłkarze Legii którzy uczestniczyli w turnieju o Puchar Wielkiego Muru w ChRL W finale Legia wygrała z reprezentacją ChRL 2 0 (0 0) Finał rozegrany na centralnym stadionie w Pekinie oglądało 100 000 widzów

W drodze do finału Legia pokonała reprezentację Phenianu (KRLD) 3 0 chiński zespół Tjanjin także 3 0 a w półfinale japońską drużynę Mitsubishi 4 1 Tak więc drużyna warszawska wygrała wszystkie 4 mecze zdobyła 12 goli tracąc tylko jedną bramkę

* Enzo Bearzot trener piłkarskiej reprezentacji Włoch podał się do dymisji Jego następcą został 53 letni Azeli Viccini dotychczasowy coach drużyny młodzieżowej

* Trwają finałowe mecze ligi hokeja na trawie Największe szanse na tytuł mistrzowski ma poznański Lech oraz ŁKS Gasa wa Spadkiem z ligi najbardziej zagrożeni są Budowlani Wrocław oraz Piast Cieszyn

* W stolicy Bułgarii Sofii rozegrano szermiercze mistrzostwa świata Jedyną medalistką Polski wywalczyła drużyna szablistów zajmując drugie miejsce w turnieju

* W lidze żużlowej trwa zapaś walka o tytuł mistrzowski Znajdujące się na czele tabeli Apator Toruń i Polonia Bydgoszcz idą w tabeli "leś w leś", a na ich mecze przychodzi na stadion po kilkadziesiąt tysięcy widzów co jest swoistym fenomenem Bromiący tytułu Falubaz Zielona Góra zajmuje w tabeli trzecią pozycję z szansami obrony mistrzostwa

* Juniorzy Pogoni Szczecin zdobyli tytuł mistrza Polski po konując w finale drużynę Zawiszy Bydgoszcz 2-0

* Zawodniczka Orła Wałecz Renata Kokowska ustanowiła rekord Polski w biegu na 10 km wynikiem 33 27,95

PODSŁUCHANE

O bezpośredni kontakt z wyczynowym sportem polskim jest w Kanadzie taki sam problem jak z wodą na Saharze Ostatni raz byli to siatkarze Huberta Wagnera jesienią 1983 roku którzy rozegrali kilka spotkań z reprezentacją Kanady Faktem jest iż był Wszola Skolimowski pięcioboistka czy Filipowski ale ich obecność została nie zauważona przez środowisko polonijne Na przełomie roku ma szansę gościć w Toronto i Hamiltonie Irena Szewińska była znakomita sprinterka która jeśli jej przyjazd dojdzie do skutku podzieli się swymi wrażeniami z miłośnikami sportu Myślę że osoby zapraszające panią Irenę odpowiednio spotkać nie zaaranżują Na przyjazd czynnych sportowców musimy jeszcze poczekać

Przegląd Sportowy", najpopularniejsza krajowa gazeta sportowa stara się naprawić polskie piłkarstwo m.in. poprzez informowanie opinii publicznej o dochodach piłkarzy Kiedyś ujawniono zarobki piłkarzy I i II ligi które publikowaliśmy na łamach ET Ostatnio PS podał zarobki piłkarzy III ligi Oto podane sumy

W pięciu klubach średni miesięczny zarobek wynosił w badanym okresie ponad 30 tys Najhojniejszych mecenasów mają Siatka Tarnobrzeg (średnia miesięczna 42 000) druga (!) drużyna Gornika Wałbrzych (35 200) Victoria Wałbrzych (33 600), Górnik Niwka (33 100) i M K Murcki Katowice (31 900) Indywidualnie przebił wszystkich Tadeusz Babij z Lechii Z Góra 139 350 na miesiąc z tym że doliczono tu jednak kwotę na tzw zagospodarowa nie związaną z transferem Kolejne asy których zapewne przez pomyłkę nie zabrano na meksykański Mundial to Grzegorz Podwysocki (Metal Kluczbork) 96 100 Jan Ostrowski (Wisła Płock) 87 200 oraz Marek Szarpak 74 400 i Wiesław Rzepka (obaj z GKS Belchatów) - 73 200 na miesiąc

Polski boks stacza się coraz bardziej na dno Coraz mniejsza jest w kraju liczba zawodników coraz mniej sukcesów odnosimy na ringach międzynarodowych Prezes Polskiego Związku Bokserskiego mec Jacek Wasilewski został po raz pierwszy na łamach prasy sportowej publicznie skrytykowany Dotychczas na swym stanowisku miał się bardzo dobrze z powodu wspomnianej erudycji jak na adwokata przystało

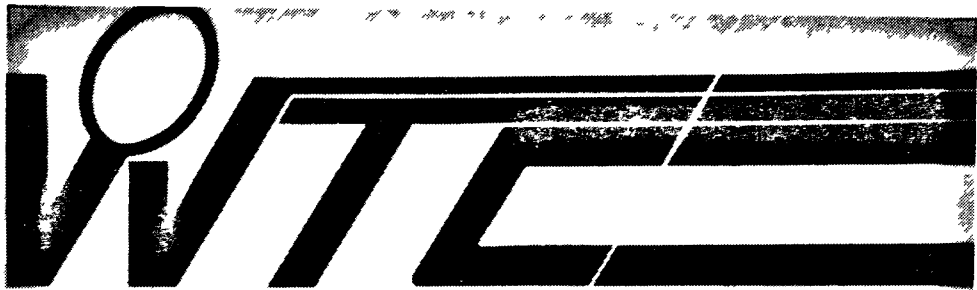
Złota" drużyna olimpijska siatkarzy z Igrzysk w Montrealu we 1976 ma rozegrać spotkanie towarzyskie z aktualną reprezentacją Polski Wynik znając formę aktualnej drużyny pozostaje sprawą otwartą Trwają poszukiwania w Grecji kapitana "złotej" drużyny Edwarda Skorka

Jak bumerang wraca na łamy prasy krajowej sprawa polskich tyczkarzy Najlepsi w kraju Marian i Ryszard Kolasa nie są wysyłani na liczne mityngi w Europie na które otrzymują za prośbami z przyczyn znanych jedynie działaczom PZLA

IVAN LENDL GOŚCIEM W WTC

Ivan Lendl w turnieju tenisowym rozegranym w Toronto sukcesu nie odniósł Znalazł jednak czas aby odwiedzić sklep tenisowy Janusza Dorosiewicza "road managera" Lendla oraz Grzegorza Laty Na spotkanie z mistrzem przyszło liczne grono tenisowej młodzieży Lendl podpisywał swoje plakaty i zdjęcia Atmosfera była bardzo miła a dla młodych szczególnie 11-let-

niego Jasia rodem z Warszawy a przebywającego z wizytą w Kanadzie spotkanie z Lendlem było bardzo miłe jako że Jas grał zapamiętał w tenisa w warszawskiej Legii a do Polski Lendl przecież nie przyjeżdża W imieniu Wojtka Fibaka Ivan Lendl złożył gratulacje i wręczył pamiątkowy puchar zwycięzcy I turnieju polonijnego koledze Sularzowi

PIŁKA NOŻNA

I LIGA

I kolejka

Polonia B	GKS K	0-0
Gornik W	Lech P	0-0
Zagłębie Lubin	Lechia G	1-0
Gornik Z	Ruch Ch	3-1
Olimpia P	Motor Lublin	1-0
Widzew Ł	- Stal M	1-1
Pogon Sz	Śląsk W	1-1
Mecz ŁKS	Legia (przełożony)	

II kolejka

Stal M	- Pogon Sz	0-1
Śląsk W	Polonia B	2-0
ŁKS Ł	Gornik W	0-1
Lech P	Zagłębie Lubin	3-1
Lechia G	Gornik Z	0-0
Ruch G	Olimpia P	1-1
GKS K	Legia W	5-2
Motor	Widzew (przełożony)	

III kolejka

Legia W	Polonia B	4-0
Gornik Z	Lech P	3-0
Śląsk W	Stal M	3-2
Pogon Sz	Motor Lublin	2-0
Widzew Ł	Ruch Ch	2-1
Olimpia P	- Lechia G	0-0
Gornik W	GKS K	0-2
Zagłębie Lubin	- ŁKS	0-2

TABELA

PO 3

KOLEJKACH

	gry	pkt	bramki
1 Górnik Zabrze	3	6	6-1
2 GKS Katowice	3	5	7-2
3 Śląsk Wrocław	3	5	6-3
4 Pogon Szczecin	3	5	4-1
5 Olimpia Poznan	3	4	2-1
6 Widzew Łódź	2	3	3-2
7 Gornik Wałbrzych	3	3	1-2
8 Legia W wa	2	2	6-5
9 ŁKS Łódź	2	2	2-1
10 Lech Poznan	3	2	3-4
11 Lechia Gdansk	3	2	0-1
12 Zagłębie Lubin	3	2	2-5
13 Stal Mielec	3	1	3-5
14 Ruch Chorzów	3	1	3-6
15 Motor Lublin	2	0	0-3
16 Polonia Bytom	3	0	0-6

ARNOLD PENK

PRZEDSTAWICIEL Addison on Bay Limited

PREZENTUJE WIELKĄ WYPRZEDAŻ SAMOCHODÓW

przy wyjątkowo niskim oprocentowaniu

7.8% i 6.8%
na niektóre samochody

• Szeroki wybór nowych i używanych samochodów • Nowe samochody '86 posiadają 3-letnią gwarancję, lub 60 tys km power i train, jak również 5-letnią gwarancję korozyjną • Używane samochody mają do nabycia roczną gwarancję

PENK gwarantuje najlepsze warunki sprzedaży samochodów, załatwia na poczekaniu sprzedaż, pożyczkę Polecam tanie ubezpieczenia uwzględniające zagraniczne prawo jazdy Osobista opieka ARNOLDA PENKA w ciągu całego okresu posiadania auta ARNOLD PENK posiada długoletnią praktykę w sprzedaży samochodów i udzielaniu pożyczek Cieszy się wielkim uznaniem i zaufaniem wśród Polaków, a także znany jest jako społecznik Kupno samochodu jest poważnym wydatkiem finansowym, trzeba wiedzieć z kim nawiązać tak poważną transakcję ARNOLD PENK jest wyróżniony przez GM jako "SENIOR MASTER SALESMAN" Czy jeszcze ktos może to zaoferować? Zanim podpiszecie gdziekolwiek transakcję zakupu, sprawdźcie u PENKA

Po wszelkie informacje proszę dzwonić 964-3211 lub do domu o każdej porze 731-0757 podając nazwisko i numer telefonu

832 Bay St., Toronto, Ont. (przy College Str.)

**ELŻBIETA
(ELIZABETH)
KORZYCKI**
PRZEDSTAWICIEL
COOKSVILLE DODGE
CHRYSLER
290 DUNDAS ST E Miss
(pomiędzy Cawthra i # 10)
TEL bus (416) 279-3031
Res 625 - 1961

Jeśli jesteście Państwo zainteresowani kupnem nowego samochodu firmy DODGE CHRYSLER lub też kupnem wysokiej jakości używanego samochodu, proszę o kontaktowanie się ze mną pod numerem tel 279-3031 lub 625-1961

Zrobicie Państwo najlepszą transakcję zgłaszając się do mnie

- * Za darmo AIR COND w niektórych modelach
- * Zniżka pieniężna w wys \$ 1000 na niektóre samochody
- * Za darmo benzyna wartości \$ 700 na wybrane samochody
- * Procent tak niski jak 4 5% na wybrane samochody

Polskie filmy fabularne na kasetach Video

Możliwość otwarcia wypożyczalni kaset lub klubów filmowych

- W chwili obecnej mamy 26 filmów,
- Cena kasy - kanadyjskich \$ 60 z przesyłką

Bliższych informacji udzieli listownie przedstawiciel na Kanadzie

**POLMAK SERVICES of ALBERTA
LTD.**

10858-97 St., Edmonton, Alta T5H 2M5

UWAGA Polonia w Toronto i okolicy

POLISH ALLIANCE TORONTO
CREDIT UNION LTD
(Wejście od wschodniej części budynku)

TEL. 762-9523

Credit Union

Konta depozytowe.....	5 1/2%	rocznie
3-miesięczne certyfikaty.....	6 1/2%	rocznie
6-miesięczne certyfikaty	7%	rocznie
Roczne certyfikaty	7%	rocznie
3-letnie certyfikaty	7 1/2%	rocznie

non-redeemable
Pożyczki personalne. . . . . 13 %
Pożyczki hipoteczne . . . . . 11 %
ubezpieczone na życie

BEZPŁATNE PERSONALNE KONTA CZEKOWE
CODZIENNIE od 12 do 2 30 po poł i od 7 30 - 9 wiecz
WTORKI tylko od 12 do 2 30 po poł oraz SOBOTY
od 10 do 12 30

Członkostwo w jakiegokolwiek organizacji polonijnej
nie jest warunkiem członkostwa w naszej Credit Union

2150 Bloor St West, Toronto
(Wejście od wschodniej strony budynku)

CINEMATIC

JANUSZ PIETRUS

tanio wykonuje wysokiej jakości
video filmy.

Najlepszy sposób na zachowanie
niepowtarzalnych chwil

DZWOŃ 743-8142

AB VIDEO - LUX

Profesjonalne video,
ceny amatorskie,
wszystkie okazje i systemy
Również Insurance Claims,
koncowy montaż w studio

Efekty
Powitania z lotniska \$ 26
Wesela od \$ 200
TEL (416) 278-5684
Spoza Toronto do 250 km

św. Stanisława i św. Kazimierza

CREDIT UNION

PROGRAM 60 +

Oferuje osobom w wieku lat 60 i
powyżej szereg ulg i udogodnień

- Bezpłatne operacje na kontach czekowych
- Wolne od opłat uiszczanie należności w ramach płatności świadczeń (światło woda etc)
- Bezpłatne czeki Credit Union (tzw Bank Drafts) oraz Money Order

A także
• O 0.5% wyższą stopę procentową na kontach oszczędnościowych srebrnych i dziennych

Pytaj o program 60+ we wszystkich oddziałach naszej Credit Union

220 Roncesvalles Ave
tel 537-2181
12 Denison Ave
tel 863-0996

2987 Bloor Str W
tel 236-1225
4260 Cawthra Rd
tel 848-4303

MATRYMONIALNE

POLAK, samotny, 33, 178 cm, roz
wiedzony, bezdzietny, bez nałogów,
przystojny, obywatel kanadyjski, pozna
panią do lat 33 Cel matrymonialny
Box 644, Victoria Station, Westmount
(Montreal) H3Z 2Y7

Wykształcony, kulturalny Pakistańczyk
pozna w celu matrymonialnym panią po
30-tce - samodzielną, z atrakcyjnym za-
wodem Oferty SaSid

SUNSHINE

Samotność, potrzeba kogos
bliskiego, brak czasu!
Wiele pan i panów jest w po-
dobnej sytuacji Pozwól sobie
pomóc w znalezieniu szczęścia,
składając ofertę w naszym biu-
rze Piszcie po najnowszy foto-
katalog "LATO 86" (ponad
200 ofert głównie z Polski, rów-
nież z Kanady i Anglii) oraz in-
formator załączając dolarów 2
Adres Box 339 Station D,
Scarborough, Ont
M1R 5B8

POLSKIE PROGRAMY

"PANI JADWIGA" - POLSKI PROGRAM RADIOWY

Nadawany w każdą sobotę od godz 1 00 do 2 00 pp ze stacji CHWO
1250 w Oakville
Program muzyki i piosenki i słowa polskiego z uwzględnieniem Kobieta
w ognisku domowym Telefon 691 8789

PROGRAM TELEWIZYJNY "TELEPOLONICA"

- Montreal, Quebec
CF CABLE TV pozycja 25 we srody g 11 00 i w niedziele g 18 00
CABLE VISION NATIONALE - VIDEOTRON pozycja 24 w po
niedziale g 8 00 we wtorki g 6 00 we srody g 19 30 w piatki
g 18 30 w noce ze soboty na niedziele g 2 00
Korespondencja na adres STEP 375 Claremont Westmount Que
H3Z 2P5

POLSKI PROGRAM MUZYCZNY

Niedziele od godz 6 do 7 wiecz CKWR fala FM 98.7 Ki
tchener Koncert zyczen polskie piosenki i prelekcja ks Kor
neliana Jan Zuk Kitchener (519) 579 3615

POLSKA FALA

Soboty od 2 4 po poł CFMB Radio Montreal 35 York St West
mount Montreal Que H3Z 2Z5 Tel (514) 483 2362

"BIAŁY ORZEŁ"

Niedziele od godz 5 30 6 30 wiecz Na fali 620 AM CFCL
Timmins Paweł Rycaj 340 Ross E Tel (705) 264 8765

POLISH HOUR

Niedziele 8 rano na fali CISD FM fala 94 Polski program ra
diowy w Thunder Bay

KORPANTY'S POLONIA

Od poniedziałku do piątku włącznie od godz 1 2 po poł Fala
1270 Buffalo Tel 892 4267

PROGRAM RADIOWY "POLONIA" w EDMONTON

Na stacji CJSR FM STEREO 88.5 Wiadomości tygodniowe kronika
religijna pogadanka medyczna zgadula muzyczna z nagrodami
każdej srody od godz 18 do 19
Kierownik programu RYSZARD MAKOWSKI Tel 403 424 1094

POLSKI PROGRAM RADIOWY W VANCOUVER

Niedziele od godz 2 30 do 3 30 CJVB fala 1470 Wiadomości
z Polski Kanady i świata komentarze wywiady ogłoszenia i
komunikaty polonijne koncert zyczen oraz ogłoszenia handlo
we Jerzy Kusmider P O Box 58262 Stan L Vancouver
B C V2P 6E3 Tel (604) 327 6892

PROGRAM TELEWIZYJNY "POLONIA REVIEW"

W dzielnicy Parkdale srody - 7 wiecz, czwartki 10 00 i soboty 3 30
Jest programem telewizyjnym Polonii przedstawiającym wie
domosci z Polski ciekawych ludzi informacje o waznych do
tyczących Polonii sprawach

PROGRAM RADIOWY "ECHO OJCZYZNY"

Od poniedziałku do piątku na fali CHIN FM 100
w godz od 10 30 do 11 30 rano
Program prowadzi KAROLINA KESIK
W programie koncert zyczen, wiadomosci poljo
nijne i z Polski interesujące wywiady, komentarze,
muzyka dla wszystkich 637 College St, Toronto,
Ont M6G 1B6, tel 531-9991, dom 247-9755

<p align="center">HUMBERTVIEW INSURANCE 337 Roncesvalles Ave Toronto TEL. 531 - 4647 Ubezpieczenia chorobowe dla odwiedzających Kanadę</p>	<p align="center">JJ ELECTRONICS naprawia tanio i solidnie TV, STEREO, VIDEO, MIKROKUCHNIE Brampton TEL 792 - 1272</p>	<p align="center">QUALITY AUTO SERVICE BODY SHOP WOJTEK GRABOWSKI Blacharstwo lakiernictwo i wszelkie naprawy samochodów SZYBKO SOLIDNIE Zabezpieczenie antykorozyjne 931 A Weston Rd (koło Black Creek) TEL 763 - 2618 warsztat 249 - 9791 dom Czynnny również w sobotę 130-141</p>	<p align="center">SAVE-O-WAY BIURO PODRÓŻY I PACZKI DO POLSKI PQ rezerwacje i informacje proszę dzwonić (416) 532 - 3042, 532-3794 OVERSEAS SERVICES 331 Roncesvalles Ave., Toronto</p>		
<p align="center">THE FUTURE BAKERY NAJLEPSZY W MIEŚCIE ŚWIEŻY CHLEB Dostarczamy do sklepów i domów 739 Queen St W - Toronto, Ont TEL. 368 - 4235</p>	<p align="center">OPIEKA NAD GROBAMI W POLSCE Odzyskasz spokój, powierzając nam, za niewielką opłatą, opiekę nad grobem swoich bliskich w Polsce Informacje 762 - 0591 194</p>	<p align="center">ROWLAND MERCURY FORD POZYCZKA 9 9 % KLIMATYZACJA BEZPŁATNA w niektórych modelach samochodów Dalsze informacje TERESA BEDNAREK Toronto, 1800 O'Connor Dr TEL 759 - 4422</p>	<p align="center">MIRAPOL Air Transit Co. TORONTO - MONTREAL - TORONTO Każdego wtorku i piątku Superluksusowy minibus Rezerwacje odlotów, pomoc w odprawie bagażu Sezonowa obniżka kosztów TELEFONUJ Tadeusz 275-7747 i 239-9411</p>		
<p align="center">ONTARIO BREAD Co.Ltd. 178 Ossington Ave Toronto TEL 532 - 4929 NAJPOPULARNIJSZY PYSZNY ŚWIEŻY CHLEB DO NABYCIA W NAJLEPSZYCH SKLEPACH W TORONTO I W ONTARIO</p>	<p align="center">APPLIANCE CLINIC CO oferuje naprawę lodówek, pralek su szarek, pieców elektrycznych i automa tycznych zmywarek do naczyń • Zniżka dla rencistów • Gwarancja na 1 rok • Obsługa 7 dni w tygodniu • Dzwonic całą dobę TEL TORONTO 261 - 7619 Kupuję i sprzedaję w/w sprzęt używany</p>	<p align="center">CANADA'S LARGEST FORD CAR DEALER TOTAL FORD • Duży wybór używanych samochodów • Dogodne pożyczki • Samochody dostawcze i mikrobusy • Otwarte w każdą sobotę oraz dwie niedziele w miesiącu • Specjalne ogłoszenia w Toronto Star DALSZY INFORMACJE ROMAN GORSKI TEL (416) 781 - 5531 2401 DUFFERIN STREET (100 m na północ od Eglinton)</p>	<p align="center">Past Enterprises PACZKI DO POLSKI PACZKI LOTNICZE od 3 do 14 dni EXPRESS MORSKI(5 do 8 tygodni) Owoce cytrusowe, mleko w proszku Bilety lotnicze, wizy, zaproszenia 121 Roncesvalles Ave TEL 531 - 8786</p>		
<p>NEW CENTRAL MEAT DELICATESEN TEL 531 - 4861 323 Roncesvalles Ave PIOTR MAZURKIEWICZ Posiadamy smaczne wyroby mięsne i wędliniarskie wytwarzane według najstarszych staropolskich przepisów, szynki, boczki, balerony, kabanosy oraz wiele innych artykułów spożywczych importowanych z Polski i Europy</p>	<p align="center"><i>Superior Sausage Co.</i> 1004 DUNDAS ST W TEL 531 - 8422 KONKURENCYJNE CENY! WĘDZONE NA MIEJSCU SŁYNNIE NA CAŁE TORONTO I ONTARIO POLSKIE KIEŁBASY Szynki kabanosy wędliny mięsa różne delikatesy</p>	<p align="center">dermatone ZAKŁAD KOSMETYCZNY • Pełnacja twarzy rąk i stóp • Usuwanie zbędnego owłosienia • Specjalistyczna aparatura • Jakościowe kosmetyki • Wizyty prosimy zamawiać telefonicznie 2198 Bloor St W TEL 766 - 1867</p>	<p align="center">SAFETY AUTO REPAIRS WIESŁAW SOKOŁOWSKI 3005 Bloor St W., Etobicoke TEL 231 - 6996 Świadczymy usługi w zakresie mechaniki samochodowej wszystkich marek oraz wydajemy zaświadczenia potrzebne do rejestracji samochodów SZYBKO I SOLIDNIE</p>	<p align="center">Campanale REAL ESTATE LTD, Realtor KUPNO I SPRZEDAŻ wszelkiego rodzaju nieruchomości na terenie Ottawy i okolic Z JAN CHMIELA 1169 Bank St OTTAWA,ONT TEL 236-5854, d 232-2501</p>	
<p>COPERNICUS MEAT PRODUCTS 79 Roncesvalles Ave TEL 536 - 4054 Posiadamy świeże mięso wykrojone na życzenie Szynki boczki balerony kielbasy na sposób polski oraz wiele innych wędlin i delikatesów ogorki kiszzone kapustę z beczki śledzie pierogi T S PAKUSKI</p>	<p align="center">M-C DAIRY co.Ltd. PRODUCTS Dostarczamy wszystkie znane produkty mleczne do każdego sklepu w Toronto Wyrabiamy kwasną smietaną yogourt huslanke serw biały i topione ZADAJCIE NASZYCH WYROBOW W SWOICH SKLEPACH Godziny otwarcia: 7:00 do 4:00 212 Mavelly St Tel 766-6711</p>	<p align="center">SPRING CARPET CLEANING Czyszczenie dywanów i mebli tapicerskich SPECJALNE OKAZYJNE CENY PRZED ŚWIETAMI Pracę wykonują fachowcy, Pełne gwarancje Toronto, TEL 421 - 3960</p>	<p align="center">PRZESZŁO \$20 NA GODZINĘ zarabia wykwalifikowany spawacz ŚWIADECTWO SPAWACZA W 5 TYGODNI można uzyskać w Institute of Technical Trades, który szkoli specjalistów już 25 lat • nowoczesne urządzenia • rysunek techniczny • kursy dzienne wieczorowe sobotnie i na zmiany • dogodne opłaty tygodniowe 734 KIPLING AVE TORONTO TEL 255-2369 po godzinach TEL 536-0008 Informacji udziela MARK NIEWIA DOMSKI</p>	<p align="center">TP & ASSOCIATES Ltd Niezależni specjaliści w zakresie ubezpieczeń (Life Insurance) RRSP oraz funduszy inwestycyjnych Prosimy telefonować lub pisać wysłem bezpłatnie FINANCIAL PLANNING REVIEW ANDRZEJ SLEDZ 1 Yorkdale Rd Suite 406 TORONTO, Ont M6A 3A1 TEL 787-1612, d 624-5411</p>	
<p>KARL'S BUTCHER & GROCERY Właściciel Karol Jarzabek Posiadamy na składzie zawsze świeże mięsa, wędliny własnego wyrobu smaczne i świeże oraz importowane z Polski i Europy artykuły spożywcze 105 Roncesvalle Ave Toronto TEL 531 - 1622</p>	<p align="center">RENOWACJE MIESZKAN, malowanie, tapetowanie Plaster Prace wewnętrzne i zewnętrzne 15 lat doświadczenia zawodowego ANDRZEJ, tel 265-5138 178-190</p>	<p align="center">BISTRO Jedna z najlepszych małych restauracji w Toronto (WŁAZIVY Toronto Sun) • Europejska atmosfera • Znacomite miejsce na spotkanie • Coś na ząb 2390 Bloor West Toronto, Ont M6S 1P5 TEL (416) 767-0848</p>	<p align="center">ADAM'S SHOE REPAIR 3096 Dundas St W (na zachod od Quebec po prawej stronie) TEL 767 - 5966 Solidnie szybko i fachowo wykonujemy reperacje wszelkiego typu i rodzaju obuwy oraz rękawiczek Wymiana podszew obcasów suwaków i uszywniaczy stać wtych • Poprawne dopasowanie wysokości i bicia do skł nu obuwy • /wężanie i skracanie cholew • Odnowianie • /zmiana koloru • Renowacja i czyszczenie wstrow z skor zamkowych i welurowych • Specjalizujemy się w reperacji obuwy przyszywano-dublowanego typu pedycznego Od poniedziałku do piątku od godz 9 do 6 30, sobota od 9 do 5 145 156</p>	<p align="center">HOMETARIO REAL ESTATE LTD & INSURANCE BROKERS Ltd • KUPNO I SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI WSZELKIEGO RODZAJU • UBEZPIECZENIA NA SAMOCHODY — OD OGNIA — KRA—DZIEŻY I INNE 171 Roncesvalles Ave Toronto TEL 531 - 3506</p>	
<p align="center">jolanta interiors FIRMA specjalizująca się w architekturze wnętrz udzieli Ci porady jak urządzić gustownie i wygodnie Twoje mieszkanie lub dom Sprzedujemy nowoczesne zastawy okienne tzw VERTICAL HORIZONTAL BLINDS po bardzo dogodnych cenach Szeroki asortyment przelntow na każdą okazję 2368 BLOOR Str W TORONTO ONT TEL 762 9638</p>	<p align="center">KURSY American social dancing AMERYKANSKI TANCIEC TOWARZYSKI walce, tango, foxtrotty, rumbly, cha-cha, samby, swing Informacje i rejestracja (416) 782 - 9776 Młodzież i dorośli</p>	<p align="center">euro-AMERICAN ELECTRICIAN INC Instalacje elektryczne Residential, Commercial Industrial Tel (514) 334-2966 198</p>	<p align="center">RENEWAL Construction and Renovation Instalacje elektryczne renowacje łazienek kuchni wykładziny kafelki wykarczanie piwnic Bezpłatna wycena TEL 249-5212 lub 742-1302</p>	<p align="center">TATRA 3832 A Bloor Str W Toronto TEL 233 - 9898 (skrzyżowanie Bloor Str /Kipling blisko stacji metra) ZAPRASZA na polsko-kanadyjskie potrawy Organizujemy bankiety oraz inne okolicznościowe uroczystości na miejscu lub w domu klienta W MAJU, 2 osoby za jedyne 9 95 \$ mogą się u nas najesc do syta Podajemy zupę, salatę, pierogi i deser w ilości żądanej przez klienta</p>	
<p align="center">ONTARIO MEAT PRODUCTS LTD. 783 Queen St W TEL 364-7720 157 Roncesvalles Ave TEL 535 - 4648 NAJWYŻSZA JAKOŚĆ! KONKURENCYJNE CENY! Świeże mięso serw pieczywo w bogatym wyborze Europejskie wyroby delikatesowe DOSTARCZAMY DO DOMOW NA SPECJALNE OKAZJE WEDŁUG CEN HURTOWYCH</p>	<p align="center">ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY ANKA & PETER 2374 Bloor Str W Toronto TEL 769 - 4488 Zdjęcia i portrety na różne okazje</p>	<p align="center">PRZEPROWADZKI BLISKIE I DALEKIE oraz wszelkie przewozy towarów Umiarowane ceny Solidna i szybka obsługa TORONTO, Tel 691-3161 JANUSZ 151 176</p>	<p align="center">ECHO MNIEJ SZKODZI</p>	<p align="center">• CZARTERY DO POLSKI! • oficjalny przedstawiciel PKO • przeloty czarterowe i indywidualne do wszystkich krajów świata • formalności paszportowe, wizowe, legalizacje • ubezpieczenia dla przybywających z wizytą - 3 miesiące \$ 95 00 Proszę zgłaszać się do naszej fachowej załogi EMDRESS TRAVEL AGENCY Ltd 185 Roncesvalles Ave, TORONTO, ONT M6R 2L5 (naprzeciw Credit Union) TEL 536 - 3554</p>	<p align="center">POLSKA KSIEGARNIA WYSYŁKOWA POSIADA słowniki francuskie angielskie techniczne i inne książki do nauki języków kulinarne młodzieżowe bajki, religijne karty świąteczne MONTREAL, P Q P Box - 647 N D G H4A 3R1 Canada TEL (514) 489 - 0396</p>